

Blažene i svete osobe u Hrvatskoj s naglaskom na Istarsku županiju

Radić, Suzana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:628971>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE

SUZANA RADIĆ

**BLAŽENE I SVETE OSOBE U HRVATSKOJ S NAGLASKOM NA ISTARSKU
ŽUPANIJU**

Diplomski rad

Pula, 2020.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE

SUZANA RADIĆ

**BLAŽENE I SVETE OSOBE U HRVATSKOJ S NAGLASKOM NA ISTARSKU
ŽUPANIJU**

Diplomski rad

JMBAG: 0303060242, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Nematerijalna kulturna baština

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Povijest

Znanstvena grana: ---

Mentor: prof. dr. sc. Slaven Bertoša

Pula, srpanj 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Suzana Radić, kandidatkinja za magistricu Kulture i turizma, izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, te ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad na bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli 1. rujna 2020.

IZJAVA

o korištenju autorskoga djela

Ja, Suzana Radić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, nositelju prava korištenja, da moj diplomski rad pod nazivom „Blažene i svete osobe u Hrvatskoj s naglaskom na Istarsku županiju“ upotrijebi da tako navedeno autorsko djelo objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te preslika u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Potpis

U Puli 1. rujna 2020.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKE ODREDNICE KRŠĆANSTVA	2
2.1. Nastanak kršćanstva	2
2.2. Kršćanske konfesije.....	3
2.3. Kršćanstvo i duhovnost	5
3. KRŠĆANSTVO I KATOLIČKA VJERA U HRVATSKOJ.....	7
3.1. Povijest kršćanstva i katoličke vjere na hrvatskom području	7
3.2. Današnje stanje kršćanstva u Hrvatskoj	9
3.3. Kršćanstvo na području Istarske županije	10
3.4. Stanje kršćanstva danas u Istri	11
4. TEORIJSKO ODREĐENJE POJMOVA BLAŽENICI I SVECI.....	12
4.1. Blaženici i sveci u Hrvatskoj	16
4.2. Blaženici i sveci na području Istarske županije	19
5. ŽIVOTI BLAŽENIKA IZ HRVATSKE I ISTRE	23
5.1. Blaženi Augustin Kažotić	23
5.2. Blaženi Alojzije Stepinac	24
5.3. Blaženi Miroslav Bulešić	28
5.4. Blažena Marija Petković.....	33
6. ŽIVOTI SVETACA U HRVATSKOJ I ISTRI.....	34
6.1. Sveti Nikola Tavelić.....	34
6.2. Sveti Leopold – Bogdan Mandić	35
6.3. Sveti Marko Križevčanin.....	42
6.4. Sveti Fior	43
7. POVEZANOST BLAŽENIKA I SVETACA S KULTURNOM BAŠTINOM	44
7.1. Nematerijalna kulturna baština	46
7.2. Materijalna kulturna baština	53

8. ZAKLJUČAK	60
LITERATURA.....	61
POPIS PRILOGA.....	64
SAŽETAK	65
SUMMARY	66

1. UVOD

Tema diplomskog rada, kako i sam naslov govori, jesu blažene i svete osobe u Hrvatskoj s naglaskom na Istarsku županiju. Odabir teme proizašao je iz povezanosti s kulturnom baštinom, materijalnom i nematerijalnom, te željom da se prikupе svi podaci i da se prikaže život blaženika, svetaca kao i katolika na području Republike Hrvatske i Istre. Iako su ljudi upućeni u tematiku rada, ne znaju točno odakle dolaze pojedini blaženici i sveci, zatim ni kada i kada su oni to postali. Također, bit rada je i da se pokaže kako zapravo osoba postaje blažena ili sveta.

Sadržaj, odnosno struktura rada podijeljena je u osam poglavlja s odgovarajućim potpoglavljima. Nakon uvoda, prvo poglavlje rada dat će uvid u teorijske odrednice kršćanstva. To znači da će se pisati o nastanku kršćanstva te kako se ono podijelilo kroz povijest. Sljedeće poglavlje prikazat će kršćanstvo i katoličku vjeru u Hrvatskoj. Statistički će se obraditi povijest kršćanstva, kako u Hrvatskoj tako i u Istri te današnje stanje na oba područja. Nakon toga ulazi se u srž teme diplomskog rada s teorijskim određivanjem pojmova blaženika i svetaca. U ovome poglavlju objasniti će se tko su, što su i na koji način su nastali blaženici i sveci te koja je njihova važnost. Peto poglavlje dat će četiri primjera blaženika s područja Hrvatske i Istre, dok će šesto poglavlje reći ponešto o životima četvorice svetaca s navedenih područja. U sedmom poglavlju povezat će se blažene i svete osobe s nematerijalnom i materijalnom kulturnom baštinom i identitetom naroda. Za sam kraj, dat će se zaključak u kojemu će se ukratko rezimirati sve ono prethodno rečeno u radu. Nakon zaključka slijedi literatura, popis priloga i sažetak.

Podaci koji su korišteni u pisanju diplomskog rada prikupljeni su u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Puli i Sveučilišnoj knjižnici u Puli. Uz to literatura je prikupljena iz knjižnice u crkvi svetog Pavla u Puli. Ostali podaci prikupili su se putem portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa Hrčak, službenih stranica Ministarstva kulture te ostalih službenih internetskih stranica. Za pisanje rada koristile su se metode prikupljanja znanstvene i stručne građe te analiza podataka i deskripcija.

2. TEORIJSKE ODREDNICE KRŠĆANSTVA

Prije samog početka obrađivanja teme diplomskoga rada potrebno je objasniti najbitnije pojmove, a jedan od njih je definitivno i kršćanstvo. Kršćanstvo se može definirati kao svjetska religija koja u svojem sastavu ima mnoge kršćanske crkve te zajednice. Smatra se da je ovu religiju utemeljio Isus Krist, a zajedničko svim vjernicima, odnosno kršćanima jest upravo vjera u Isusa Krista, kao i življenje života u skladu s Evanđeljem.¹

Kao izvori kršćanstva navode se usmena kršćanska predaja te kršćanska pisana Božja riječ, odnosno Sveto pismo. Svaki pravi kršćanin podredio je svoj život Isusu Kristu te ga živi u skladu s njegovom riječju. Kršćanstvo kao religija organizirana je kao vidljiva zajednica vjernika koja vjeruje u jednoga Boga.²

2.1. Nastanak kršćanstva

U Palestini početkom prvoga stoljeća nastalo je kršćanstvo. Najprije se izrodilo unutar židovstva te je tijekom druge polovice prvog stoljeća postalo samostalna religija. Kao takva počela se širiti po svim gradovima Rimskoga Carstva zahvaljujući misijskim putovanjima apostola. Što se tiče izvora kršćanstva, kao i tekstova koje su pisali ranokršćanski pisci poput Ignacija, Origena i Euzebija, oni su sustavno razrađeni od strane velikih teologa. Kroz povijest ova religija prošla je kroz nekoliko društvenih poredaka kulture te civilizacije. Neki od tih poredaka jesu antički robovlasnički, zatim srednjovjekovni feudalni, novovjekovni kapitalistički te komunistički poredak.³

¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34232>, 4. kolovoza 2020.

² Na i. mj.

³ Na i. mj.

2.2. Kršćanske konfesije

Sam pojam konfesije odnosi se na priznavanje ili očitovanje neke vjerske zajednice. Kršćanska konfesija sastoji se od pet vjerskih zajednica, a to su:

- katolicizam,
- pravoslavlje,
- protestantizam,
- nestorijanizam,
- monofitizam.⁴

Svaka od ovih vjerskih zajednica ima svoju odgovarajuću crkvu i vjera im ima zajedničke i odvojene segmente. Katolicizam pripada katoličkoj crkvi, pravoslavlje spada u pravoslavnu crkvu. Nadalje, protestantizam ima protestantsku crkvu dok nestorijanizam i monofitizam spadaju pod pretkalcedonske crkve. Crkve su organizirane u skladu s kanonskim pravom. Zajedničko svim ovim konfesijama, odnosno vjeroispovijedima jesu vjerske istine kršćanstva. Prva jest ta da postoji jedan Bog koji je različit od svijeta skupa s Trojstvom, što kazuje da u Bogu postoje tri osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. Druga jest ta da je Bog sve stvorio i da svime upravlja. Nadalje, Isus Krist postao je čovjekom radi spasenja čovječanstva. Zatim vjerovanje u besmrtnost ljudske duše te uskrsnuće tijela. Na samom kraju vjerovanje u raj i pakao te u to da odlazak tamo ovisi o čovjekovom ponašanju i grijesima. Upravo ove istine koje su ih držale zajedno na kraju su dovele do toga da se kršćanstvo podijeli u sve te konfesije jer je svaka konfesija odlučila vjerovati u neke od ovih segmenata.⁵

Katolicizam

Vjeroispovijedni sustav u sklopu Katoličke crkve naziva se katolicizam. Da bi osoba postala član ove vjerske zajednice, ona mora biti krštena. Osobe se ne moraju krstiti odmah kao djeca već mogu biti i odrasli ljudi koji su odlučili svoj život živjeti u sklopu ove religije i zajednice. Katolička crkva ima jedan kompleksan sastav i zapravo je nadnacionalna i

⁴ Na i. mj.

⁵ Na i. mj.

centralizirana, što bi značilo da se sastoji od nekoliko tijela. Vrhovni poglavar katoličke crkve jest rimski biskup, odnosno papa. Papa upravlja Crkvom s biskupima koji su zaduženi svaki za svoju biskupiju. Biskupije se dijele na dekanate te njima upravljaju dekani. Na samom kraju ovog sustava nalaze se župe kojima upravljaju župnici uz pomoć kapelana. Vjernici ove zajednice nazivaju se katolicima i oni vjeruju u Isusa Krista, Sveto pismo i Predaju. Rimokatolici se u svojem vjerovanju također vode i vjerničkim osjećajem, teološkim tumačenjima i crkvenim učiteljstvom.⁶

Rimokatolici vjeruju u samo jednoga Boga i samo se njemu klanjaju, ali štovanje mogu iskazivati anđelima, svecima, blaženicima. Svoju vjeru, štovanje i klanjanje mogu iskazivati svaki dan, ali obavezno je nedjeljom na svetoj misi u bogoštovnom prostoru poput kapela, crkava ili bazilika; također, tijekom blagdana koji se slave po gregorijanskom kalendaru. Glavni blagdani su Uskrs, Božić, Trojstvo, Velika Gospa, Svi sveti. Što se tiče morala u ovoj zajednici, on se vodi prema Starom zavjetu koji prikazuje osobnu odgovornost, zatim Novom zavjetu koji prikazuje ljubav prema Bogu i bližnjima te etikom.⁷

Pravoslavlje

Pravoslavlje se može definirati također kao vjeroispovijedni sustav koji je u sklopu Pravoslavne crkve. Ova vjerska zajednica raščlanila se na nekoliko pravoslavnih crkava koje su organizirane prema univerzalnosti kršćanske poruke te uklopljenosti u pojedini narod, kao i njihovu kulturu te jezik. Vjernici ove zajednice nazivaju se pravoslavci i oni se razlikuju od rimokatolika po naučavanju o proizlaženju treće božanske osobe, odnosno Duha Svetoga. Bogoštovanje im je usredotočeno na liturgiju i sakramente. U crkvenom prostoru mogu imati ikone, mozaike i freske, ali nikako kipove. Pravoslavna vjera, odnosno sveti red, sastoji se od đakonata, prezbiterata i episkopata. Upravna jedinica pravoslavne crkve sastoji se od eparhija kojima upravlja episkop, zatim parohija kojima upravlja paroh. Ovu zajednicu vjernika čine laici, monasi te svećeništvo.⁸

⁶ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30899>, 8. kolovoza 2020.

⁷ Na i. mj.

⁸ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50015>, 8. kolovoza 2020.

Protestantizam

Protestantizam spada pod kršćanske konfesije, a nastao je iz reformacijskog učenja Martina Luthera, J. Calvina i Zwinglija. Ova konfesija raščlanjuje se na luteranstvo, kalvinizam, anglikanizam i ima pripadajuće crkve te sekte. Nakon katolicizma i pravoslavlja, ova konfesija je najbrojnija. Protestantizam je nastao od riječi *Protestatio*, što bi značilo prosvjed. Ovi vjernici su protestirali protiv stavova katoličke većine. Protestantizam se razlikuje od katolicizma i pravoslavlja prvenstveno po tome što oni priznaju samo Sveto pismo. Učenje im se sastoji od toga da se nauk može opravdati vjerom, o svećeništvu svih vjernika, pozivanja samo na Sveto pismo, slobode savjesti pojedinca. Načela protestantizma jesu ukazivanje na Boga kao jedinog koji zaslužuje čast i slavu, otkupljenje kao Božji milosrdni dar čovjeku, čovjek prima otkupljenje isključivo vjerom, Crkva se mora uvijek iznova obnavljati.⁹

Nestorijanizam

Nestorijanizam se definira kao teološko naučavanje carigradskog patrijarha iz petoga stoljeća. Naučavanje se odnosi na to da su u Isusu Kristu zapravo dvije osobe. Jedna osoba je ljudska, dok je druga božanska. Nestorijanci su sljedbenici Nestorijanske crkve.¹⁰

2.3. Kršćanstvo i duhovnost

Kroz povijest, pa čak i danas, kršćanstvo i duhovnost ljudi shvaćaju kao skup nečega. Biti kršćanin ne znači samo da se zna moliti nekoliko molitava, biti požrtvovan ili žrtva nečega. Nije dovoljno znati sve o Bogu i vjeri. Da bi osoba bila dobar vjernik i doživjela kršćansku duhovnost, ona mora uroniti u svoju vjeru i živjeti po njoj. Rimokatolicima, onim pravim, Bog i njihova vjera su na prvome mjestu. Nakon Boga na red dolaze druge stvari poput obitelji, prijatelja, posla, karijere i slično.

⁹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50748>, 8. kolovoza 2020.

¹⁰ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43493>, 8. kolovoza 2020.

Kršćansku duhovnost moguće je definirati kao susret čovjeka s Bogom. Takav susret se ostvaruje kroz molitvu, euharistiju i dobra djela. Duhovnost u kršćanstvu je usko povezana s potrebama, nevoljama, kao i bolestima. Na samom početku kršćanstva bolest se smatrala kaznom od Boga za grijehе koje je osoba počinila. No, tako nešto nije istina. Bog ne kažnjava, On je tu da bi pomagao. Ljudi imaju slobodnu volju da rade što god požele i ako neki čovjek odluči svoje tijelo uništavati i razboli se, pitanje je tko je krivac za to. U današnje vrijeme stav prema bolestima polako se mijenja. Shvaćaju kako nisu kažnjeni kroz bolest. U kršćanstvu zdravlje je uvijek bilo i ostalo nešto na što se treba obratiti posebna pažnja i nešto što je potrebno čuvati. Kada se govori o katoličkoj vjeri u smislu duhovnosti, može se reći kako je Katolička crkva uvijek imala jako razvijenu duhovnost prema pomaganju čovjeku u nevolji. Već prve kršćanske zajednice posebnu pažnju su posvećivale ljudima koji su bili u nevolji ili u različitim potrebama. Tako je u 19. stoljeću u sklopu Katoličke crkve nastala svjetska organizacija Caritas koja djeluje još i danas te je svima dobro poznata. Obaveza Caritasa je da pomogne ljudima kojima je to potrebno bez obzira na njihova uvjerenja, nacionalnost te vjeru.

Tijekom prvih progona najjači svjedoci kršćanstva bili su upravo mučenici. Oni su ljudi koji su hrabro podnosili bilo koju vrstu torture i ujedno bili ponosni što trpe i umiru za Isusa Krista. Toliko je bila velika njihova ljubav. Upravo zato su oni postali uzori ljudima diljem svijeta i ostali su to do dana današnjeg. Nakon progona njihova uloga je bila da zagovaraju riječi čovjeka kod Boga. Da budu posrednici u molitvama. Ljudi su čak neko vrijeme smatrali da su oni iscjelitelji određenih bolesti. I kao takve zvali su ih zaštitnici. Naime, oni nisu tu da bi čudesno ozdravili bolesnika. Ako je netko bolestan potražiti će liječničku pomoć. Sveci su tu kako bi bili uzor i kako bi pokazali ljudima da su oni podnijeli velike boli i patnje, ali ni tada nisu gubili nadu i vjeru. Oni su primjer da svaka patnja je isplativija jer nakon ovoga svijeta odlaze kod Isusa Krista. Pokazuju da ako se nešto ne može promijeniti ne treba gubiti vrijeme tražeći krivca, već treba uživati u onome što je preostalo. Svaki čovjek nosi svoj križ najbolje što zna i potrebno je biti strpljiv. Ni najveće zlo ne treba natjerati čovjeka da odustane od svoje vjere. Za nečiju svetost među prvim i najvećim krjepostima traži se strpljenje. Upravo to je bit kršćanske duhovnosti, biti dovoljno jak da se izborite s poteškoćama na najbolji mogući način. ¹¹

¹¹ Špehar, M., Sveci i kršćanska duhovnost prema zdravlju i bolesti, *Acta medico – historia Adriatica*: AMHA, NO. 2., 2012., str. 339. – 350.

3. KRŠĆANSTVO I KATOLIČKA VJERA U HRVATSKOJ

Ovo poglavlje diplomskoga rada obradit će temu kršćanstva i katoličke vjere u Hrvatskoj. U ovome dijelu prikazat će se kakvo je stanje kršćanstva i katolicizma bilo kroz povijest na hrvatskom području te kakvo je stanje danas. Također, ista tema obradit će se i za područje Istarske županije.

Od slavenskih naroda upravo Hrvati su bili prvi koji su prihvatili kršćanstvo. Mnogi istaknuti povjesničari tijekom povijesti bavili su se problemima pokršćavanja Hrvata, kao i oblikovanjem hrvatskog crkvenog mentaliteta.¹² U nastavku rada reći će se ponešto o procesu pokršćavanja Hrvata i stvaranja kršćanstva i katoličke crkve u Hrvatskoj.

3.1. Povijest kršćanstva i katoličke vjere na hrvatskom području

Povijest kršćanstva i katoličke vjere na hrvatskom području započinje u trenutku kada bizantski car Heraklije (610. – 641.) zatraži pomoć od hrvatskog naroda u borbi kojom će potjerati Avare iz Ilirika. Hrvati su tada uz pomoć bizantske mornarice najprije oslobodili Dalmaciju, a zatim i zapadni Ilirik. Upravo to je bio trenutak kada su Hrvati krenuli prema sjeveru. U raznim izvorima raspravlja se o tome jesu li Hrvati na Jadran došli kao kršten narod ili ne. Odgovor na ovo pitanje jest da je velika vjerojatnost kako je hrvatski narod na početku bio pogan te se tek nakon nekog vremena okrenuo ka kršćanskoj vjeri.¹³

Iako o pokršćavanju Hrvata nema mnogo podataka, ipak se zna kako je ono teklo mirno između 7. i 9. stoljeća. Ovaj narod je prvi kontakt sa Svetom Stolicom imao već 641., kada je papin izaslanik opat Martin došao otkupiti kršćansko roblje i kosti mučenika. Pokršćavanje ovoga naroda započelo je na Jadranu kada je car Heraklije doveo iz Rima svećenike i pokrstio Hrvate. Hrvati su s krštenjem formalno prihvatili kršćanski pogled na svijet, ali trebalo je vremena da kršćanski nauk prodre u život pojedinaca, obitelji i cijelog hrvatskog društva. Međutim, već tijekom 9. stoljeća Hrvati su bili dio velike zajednice kršćanskih naroda. Kao dokaz tomu bile su crkve i samostani koji su izgrađeni od strane

¹² Šanjek, F., *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb, 1996., str. 44.

¹³ Isto, str. 46.

hrvatski vladara Mislava i Trpimira. Također, tomu svjedoče i arheološki nalazi poput krstionice kneza Višeslava, sarkofaga splitskog nadbiskupa Ivana i Godeslavovog natpisa iz Nina.¹⁴ Na ovome području kršćanstvo najprije prihvaćaju Hrvati iz Istre, Primorja, sjeverne i srednje Dalmacije. Puno više vremena je trebalo i puno teže je bilo da kršćanstvo prodre u unutrašnjost.

Nadalje, u to vrijeme polako se počela prikazivati i važnost sakramenata. Crkveni sabori koji su se održavali na teritoriju Hrvatske počeli su isticati važnost i značenje sakramenata u životima vjernika. Postavili su uvjete za sakrament ženidbe kao što su dob, rodbinska nepovezanost, da supružnici budu doživotno u bračnoj vezi. Jedan od uvjeta je bio i taj da brak bude sklopljen u prisutnosti svećenika. Nadalje, dali su se savjeti za to što, kada i kako bi se trebalo ispovijedati i kada prisustvovati svetoj pričesti.¹⁵

U 9. stoljeću mnogi su se hrvatski vladari obratili papi i obećali mu vjernost, crkvenu reformu i pravednost. Već tada započinje vjerski život ovoga naroda, nastaju prvi misionari koji su djelovali na ovome području i smatra se da su to bili franački monasi. U 11. stoljeću vrlo važnu ulogu u kršćanskom životu Hrvata imali su benediktinci. Oni su ostavili vrlo važan pečat, kako na području crkvenog života tako i na kulturnom dijelu. U tom razdoblju bilo je sagrađeno oko 50 benediktinskih samostana. Već u 13. stoljeću nastaju prosjački redovi poput franjevac i dominikanaca koji su ostavili poseban pečat u vjerskom životu hrvatskog naroda. U benediktinskim školama učenike se poučavalo kako pjevati i kako izračunavati kalendar. Također, vrlo važno je spomenuti i isusovce koji su puno toga učinili za proširenje hrvatskog književnog jezika.¹⁶ Na ovome području uvijek su se jako cijenili nacionalni, regionalni i lokalni zaštitnici koji su bili povezani s katoličkom vjerom. Tako su štovali sv. Jeronima, sv. Martina, sv. Dujma, sv. Kvirina i mnoge druge svece i zaštitnike.

Za svakoga vjernika uvijek je bilo vrlo važno da bude povezan sa svojom vjerom, s Bogom. Uz molitvu, odlaske na svete mise, čitanje svetog pisma i knjiga crkvenih pisaca, to se još radi i putem hodočašća. Hodočašća su poklonička putovanja pojedinca ili kršćanske zajednice do nekog svetog mjesta koje je udaljeno od vlastitog mjesta prebivališta. Sveta mjesta na koja vjernici hodočaste potreban su dodir vjernika s Bogom. Prvi zapisi o hrvatskim

¹⁴ Isto, str. 47. – 50.

¹⁵ Isto, str. 237.

¹⁶ Službena stranica Benediktinke svete Marije, <https://benediktinke-zadar.com/cib/hrvatska/crkva-u-hrvatskoj-hrvatski>, 4. kolovoza 2020.

hodočašćima pojavljuju se u 9. stoljeću. Svećenici i hrvatski uglednici odlazili bi u Jeruzalem te druga sveta mjesta poput Rima, Aachena, Santiaga de Compostele, Padove. Također odlazili su i na domaća svetišta u Zadru, Trogiru, Ludbregu i slično.¹⁷ To su radili kako bi ojačali svoju vjeru i pokazali Bogu koliko mu vjeruju i uzdaju se u njega. Isto tako, molili su mu se i tražili pomoć te mu zahvaljivali na svemu dosad učinjenom.

Tijekom povijesti hrvatski narod bio je pod mnogim drugim državama i živio je s različitim narodima. Nakon Drugog svjetskog rata dolazi do diskriminacije Hrvata kao naroda te katoličke vjere i katoličkih crkvi. Crkvama je oduzeta osnova za djelovanje, a vjernici, odnosno katolici bili su prognani. U tom razdoblju dolazilo je do teški progona, ubijanja, zatočeništva i mnogih drugih okrutnih stvari. Uništavali su se crkveni objekti i dokazi ove vjere. Nakon stvaranja i oslobađanja Republike Hrvatske dolazi i do oslobađanja katoličke vjere i Katoličke crkve.¹⁸

3.2. Današnje stanje kršćanstva u Hrvatskoj

Prema popisu stanovništva iz 2011., Republika Hrvatska imala je 4 284 889 stanovnika. Od toga, većina stanovnika bili su kršćani, odnosno katolička vjera je prevladavala s brojem od 3 697 143 stanovnika, odnosno 86%. Zatim, pravoslavna vjera s brojem od 190 143 stanovnika, što bi u postocima bilo 4,44. Slijede protestanti s 0,34%, ostali kršćani s 0,30%, muslimani s 1,47% te ostale religije koje imaju jako mali postotak.¹⁹

Iako se ove brojke i podatci iz 2011. čine kao pozitivne, ako se usporede sa popisom stanovništva iz 2001. godine može se zaključiti kako je u ovih deset godina razmaka broj vjernika zapravo pao, a ne porastao. Razlog tome može biti što su ljudi postali previše zaokupljeni drugim stvarima te nemaju vremena za njegovanje svoje vjere. Kroz usporedbu može se vidjeti kako se broj rimokatolika i pravoslavaca smanjio, dok se broj protestanata, ostalih religija, ateista i onih koji ne vjeruju povećao.

Unatoč tome, današnje stanje kršćanstva i katoličke vjere u Hrvatskoj je na dobrome putu. Što se tiče Katoličke crkve u Hrvatskoj, ona je podijeljena u 15 nadbiskupija koji čine

¹⁷ Isto, str. 266. – 268.

¹⁸ Na i. mj.

¹⁹ Državni zavod za statistiku, <https://www.dzs.hr/>, 4. kolovoza 2020.

četiri metropolije. Prva metropolija jest Zagrebačka nakon koje slijede Splitsko – makarska, Đakovačko – osječka i Riječka. Postoji i jedna samostalna nadbiskupija, a to je Zadarska. Najbrojniji redovnici na području Republike Hrvatske jesu franjevci, potom isusovci, dominikanci i karmelićani. Nadalje, postoje četiri reda redovnica, a to su benediktinke koje su bile prve redovnice na hrvatskom području, karmelićanke, klarise i redovnice Reda Pohođenja Marijina.²⁰

Nakon završetka svih ratova i progona može se reći kako je u današnje vrijeme biti pripadnik rimokatoličke vjerske zajednice, kao i Crkve, vrijedno spomena. Vjernici više ne moraju trpjeti progone već imaju priliku za napredovanje.

3.3. Kršćanstvo na području Istarske županije

Na području Istarske županije tijekom povijesti bili su različiti europski utjecaji. Različitost je ta koja dovodi do napetosti, sukoba i slično. Kršćanstvo na ovome području bilo je jedna konstanta koja je duhovno ujedinjavala i ljude i sam prostor. Prisutnost katoličke vjere i Crkve u Istri dokazana je već u prvim stoljećima kršćanstva. Tomu svjedoče ranokršćanski mučenici sv. Mauro i sv. German iz 3. stoljeća, zatim iz 4. i 5. stoljeća starokršćanske bazilike od kojih su ostatci vidljivi u Puli i Poreču. Već 524. god. Katolička crkva bila je crkveno i upravno uređena. Pazinska apostolska administratura uvedena je 1947., a 1977. jest papa Pavao VI. bulom *Prioribus saeculi* pripojio Pazinsku administraturu Porečkoj biskupiji i omogućio upravno ujedinjenje Katoličke crkve u Istri.

Također tijekom reformacije, ratova i različitih društvenih poredaka na području Istre dolazilo je do borbe za ljudska i vjerska prava. U to vrijeme zatvarale su se crkve, progonili su se vjernici, mučili su se svećenici i pripadnici ove vjerske zajednice. Položaj Katoličke crkve u Istri kroz povijest je bio vrlo specifičan - od mučeništva, pokušaja uništavanja identiteta i narodne pripadnosti, zbrinjavanja žrtava Domovinskog rata pa sve do lijepih stvari poput otvaranja prve katoličke škole u Hrvatskoj, Pazinskog kolegija 1993.²¹

²⁰ Službena stranica Benediktinke svete Marije, <https://benediktinke-zadar.com/cib/hrvatska/crkva-u-hrvatskoj-hrvatski>, 4. kolovoza 2020.

²¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Istarska enciklopedija, <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1334>, 4. kolovoza 2020.

U protekla dva stoljeća Katolička crkva u Istri imala je mnogo promjena, što crkvenopravnih to i graničnih. Promjene su prouzročene političkim i državnim sustavima koji su tada bili na području Istre. Neke od promjena koje su se dogodile jesu stvaranje novih biskupija, ukinuće pojedinih biskupija, spajanja više biskupija u jednu i slično. Prva velika takva promjena bila je 1828., kada se ukinulo osam biskupija na istočnoj obali Jadrana. Zatim se ukinula Pazinska apostolska administratura i pripojila se Porečkoj biskupiji. Nakon toga njoj se pripojila i Pulska biskupija te je tada stvorena ujedinjena istarska Crkva.²²

To se dogodilo 17. listopada 1977. bulom *Prioribus saeculi* koju je izdao papa Pavao VI. Ova promjena je bila jako važna za vjerski i nacionalni suživot hrvatskog naroda. Ujedinjenje crkve dalo je poticaj za dijaloško – ekumensko djelovanje na vjerskom području te za iskreniji odnos i prihvaćanje različitosti. Ovime je ostvaren višestoljetni san vjernika u Istri da napokon svi budu kao jedno.²³

3.4. Stanje kršćanstva danas u Istri

Prema popisu stanovnika iz 2011. koji se obazire na vjeru prema gradovima i općinama, izvučeni su sljedeći podaci. Naime, Istarska županija tada je imala 208 055 stanovnika, od kojih su 156 206 (75%) stanovnika katoličke vjeroispovijedi. Nakon toga slijede pravoslavci s 3,47%, protestanti s 0,27%, ostali kršćani s 0,33% , muslimani s 4,79% te ostale vjere koje sve skupa ne prelaze ni 1%. A 19 774 stanovnika izjasnilo se kako nisu vjernici, a 4,82% stanovnika se uopće nije izjasnilo o tom pitanju. Po ovim statističkim podacima može se reći kako je stanje kršćanstva na istarskom području na dobrome nivou.²⁴

²² Jakovljević, I. (ur.), *Mons. Dragutin Nežić i Istarska crkva*, Pazin – Poreč, 2019., str. 47.

²³ Isto, str. 100.

²⁴ Državni zavod za statistiku, <https://www.dzs.hr/>, 4. kolovoza 2020.

4. TEORIJSKO ODREĐENJE POJMOVA BLAŽENICI I SVECI

Ovo poglavlje diplomskog rada namijenjeno je teorijskom određivanju pojmova kao što su blaženici i sveci. Zatim će se u potpoglavljima reći ponešto o tome koji su blaženici i sveci bili na području Hrvatske, a koji u Istri te će se dati mali uvid u njihov život i u ono što su oni sve prošli na putu ka blaženstvu ili svetosti.

Blaženici

Blaženici se mogu definirati kao osobe koje je Katolička crkva proglasila blaženima procesom beatifikacije. Proces beatifikacije jest zapravo proglas Katoličke crkve o mrtvim ljudima koji su dobili pristup raju i sposobnost posredovanja kod Boga u korist pojedinca koji se moli u njihovo ime. Postati blaženom osobom nije nimalo lako. Kroz povijest najprije su blažene osobe bile proglašene ako su povjerile svoj život Bogu i umrle u velikim mukama od strane drugih ljudi, no danas je to malo drugačije.²⁵

Da bi netko uspio postati blaženikom, on prvenstveno mora biti mrtav. Nakon smrti te osobe detaljno se počinje proučavati njegov ili njezin život kako bi se utvrdilo je li ta osoba živjela uzorno i sveto. Traže se dokazi, svjedoci ili spisi koji bi mogli potvrditi te navode. Uz to potrebno je dokazati i jedno čudo od strane osobe koje postaje blaženikom. Pod čudom smatra se ozdravljenje druge osobe koja se molila kandidatu za blaženika ili bilo što drugo što se ne može objasniti kao slijed događaja. Svečanost beatifikacije i samo proglašenje blaženika vodi papa. Danas unutar Katoličke crkve na snazi stoji procedura koju je papa Ivan Pavao II. proglasio. U toj proceduri stoji da se osoba može proglasiti blaženikom Katoličke crkve ako je imala krepostan život i ako je dokazano jedno čudo po zagovoru za beatifikaciju predložene osobe. Važno je napomenuti kako se blaženici ne slave u cjelokupnoj Katoličkoj crkvi nego po biskupijama ili nadbiskupijama.²⁶

²⁵ Alviž, J., i dr., *Katolička crkva u Hrvatskoj*, Zagreb, 2018., str. 245.

²⁶ Isto, str. 244.

Sveci

U literaturi mnoge su definicije i nagađanja o tome što zapravo znači biti svetac. Bez obzira na životni put svetaca i na to jesu li rođeni za milost i preobražaj svoje naravi, oni moraju imati i prikazati određene osobine poput duševne snage, kreposti, poštovanja, poniznosti te hrabrosti. Kao i za blaženike, tako i za svece se smatra da su oni u neposrednoj blizini Bogu te da mogu djelovati kao posrednici između ljudi i Boga. Rimokatolicima su oni uzori molitve i njima se najčešće mole za posredovanje kod Boga. Važnost svetaca, kako za ljude tako i za određene gradove i zemlje, očituje se upravo u tome što ih uzimaju za svoje zaštitnike.²⁷

Svaki svetac tijekom svojeg života bio je odan Bogu i svojoj vjeri te je uvijek stavljao druge ljude ispred sebe. Svim svecima ovo je zajedničko, ali svaki od njih ima svoj vlastiti dar i svoju osobnost koja je privukla kako ljude tako i Boga. U rimokatoličkom kanonu broj svetaca jest oko 4000. Iako vjernici biraju svece prema njihovim osobnostima, Crkva je opreznija i puno stroža u tom pitanju. Na samom početku kršćanstva svecima su se proglašavali mučenici, odnosno ljudi koji su umrli za Kristovu vjeru. Iako je netko umro kao mučenik moralo se dokazati da je ta osoba odbacila ovozemaljske interese. Njihova odanost Bogu morala se očitovati kroz njihovu molitvu, poniznost i čist život. No koji je razlog što su najstariji svetcu bili upravo mučenici? Razlog je taj što su u to doba rimske vlasti bile nemilosrdne prema svakome tko nije želio izdati Isusa Krista i svoju katoličku vjeru. Državni progoni kršćanstva u to vrijeme bili su nemilosrdni i cijele zajednice su nekada znale biti masakrirane. Prvi poznati mučenik i svetac ubijen je oko pet godina nakon Kristove smrti, Sv. Stjepan bio je nasmrtno kamenovan. Da su sveci umirali u velikim mukama, ali pritom pokazali izrazitu hrabrost i vjeru ne odričući se svoga Boga, dokazuju i Sv. Katarina Aleksandrijska koja je umrla u strašnim mukama od šiljaka kotača te Sv. Lucija koja je odbila odreći se svoje vjere te joj je radi toga odrezana glava.²⁸

Početak 4. stoljeća car Konstantin I. postao je kršćanin i dopustio bogoštovanje svih vjera. Upravo to je bila vrlo važna promjena kako u sudbini Crkve tako i u sudbini vjernika jer je to značilo da sveci više nisu birani samo radi njihovog mučeništva već su na red dolazile njihove sposobnosti, njihov duh i čistoća. Tada je započeo i crkveni nauk te su mnogi pisci i

²⁷ Paul, T., *Sveci: ilustrirana svjetske enciklopedija*, Zagreb, 2011., str. 6. – 7.

²⁸ Isto, str. 10. – 12.

mislitelji razvijali nove obrede i molitve. Tako su neki od svetaca za svojeg života prevodili Bibliju s grčkog na latinski, tumačili sakramente i obranili autoritet papinskog ureda te imali utjecaja na kršćanska moralna načela i slično.²⁹

Radi velikog utjecaja Crkve i vjernika koji su počeli štovati veliki broj pobožnih likova kao svece, stvorila se potreba za uspostavom sustava prema kojem će se svetost priznavati u kanonu svetih duša. Da bi vjernici mogli štovati osobe, one moraju biti proglašene ili blaženima ili svetima, a da bi se to dogodilo prvenstveno moraju biti mrtve. Od 12. stoljeća proglašenje svetosti mogao je izvršiti samo papa i to procesom kanonizacije. Od 13. stoljeća uvedene su i komisije koje istražuju zahtjeve i kandidate za svetost. Svaka tvrdnja o kandidatu za svetost i o tome koje čudo je napravio morala se temeljito istražiti i dokazati. Takva pravila vrijede još i u današnje vrijeme.

Stvaranje sveca

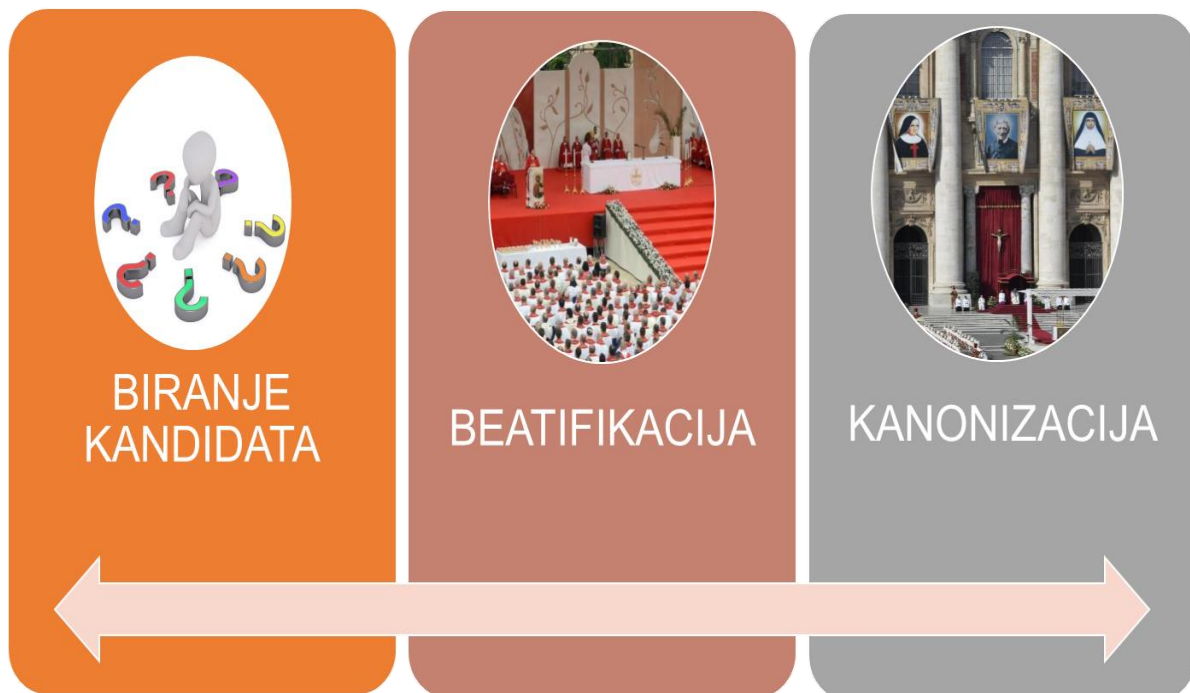
Proglašenje svetaca vrši papa kanonskim zakonom. *Kanonizacija jest postupak kojim se preminula osoba, koja je prethodno beatificirana, formalno proglašava svecem.*³⁰ Postupak stvaranja sveca odvija se u tri faze. Prva faza je da štovatelji, odnosno vjernici izaberu sveca. Nakon što prođe pet godina od kandidatove smrti, biskup počinje provoditi istraživanje o njegovim krjepostima ili uvjetima mučeništva. Zatim, nakon što biskup svoje odobrenje prosljedi Kongregaciji za kanonizaciju svetaca koja je sastavljena od teologa i kardinala Crkve, ime se prosljeđuje papi koji kandidata proglašava časnim. Druga faza jest dio kada se časni mora potkrijepiti pisanom izjavom primatelja svrhovitog čuda koje je izveo sveti kandidat. To prvo čudo koje izvodi sveti kandidat moralo se dogoditi nakon njegove smrti. Ako se to potvrdi, onda papa odobrava beatifikaciju kandidata i proglašava ga blaženim. Zadnji korak jest korak prema svetosti. Kako bi blaženik postao svetac, mora se potvrditi i dokazati još jedno čudo. Ako se to uspije, onda papa prihvaća kanonizaciju blaženika i proglašava ga svetim. Status sveca zapravo znači da je ta osoba živjela po Kristovom nauku i da je sada službeno na nebu te ga svi vjernici mogu štovati.³¹

²⁹ Isto, str. 14.

³⁰ Isto, str. 250.

³¹ Isto, str. 19.

Slika 1. Prikaz procesa stvaranja sveca

Izvor: autorica rada

Na slici iznad prikazan je proces stvaranja sveca u tri koraka. Prva sličica prikazuje biranje kandidata za sveca od strane vjernika, druga sličica prikazuje proces beatifikacije, odnosno proglašenje kandidata blaženim. Treća slika i zadnji korak procesa prikazuje proglašenje kandidata svetim.

Svojim životima sveci su ispisali stranice povijesti kako Crkve tako i svijeta. Oni su zaslužili divljenje, a u ljudima bude nadu, vjeru te oslonac u trenucima slabosti. Sam pojam svetac (svetica) podrazumijeva osobu koja je cijeli svoj život posvetila traženju Boga, služenju njegovoj službi i ostvarivanju ljubavi prema bližnjima. Tijekom svih ovih godina postojanja kršćanstva nastali su mnogi zapisi koju su povijesno važni za Katoličku crkvu i hrvatski narod, a bave se upravo životima svetaca. Neki od tih zapisa jesu *Passiones i Martyrologia*, zbirka zapisa o mučenicima i svjedocima vjere, *Ilirski martirologij*, spomen na svece i mučenike iz krajeva s hrvatskog područja, *Passio sancti Quirini*, sudski postupak i opis junačke smrti sisačkog biskupa Sv. Kvirina, *Passiones srijemskih mučenika*, *Zlatne legende*, *Životi svetaca* i slično. Knjiški uspjesi ovih zbirka očituje se u želji za opisima

događaja u kojima se prikazuju kako sveci čine čudo, izbjegavaju opasnosti, omogućuju da se nađu izgubljeni predmeti, rade posthumna čuda i slično.³²

4.1. Blaženici i sveci u Hrvatskoj

Što se tiče hrvatskog naroda, on štuje mnoge svece i blaženike kršćanstva, a pogotovo je vezan za one koji dolaze s njegovog područja. S vremenom hrvatski narod prihvatio je i mnoge druge svece i blaženike koji su proslavljeni po svojoj hrabrosti, časti, čudesima. Od 1970. do 1995. službeno su kanonizirana tri Hrvata, a to su Nikola Travelić, Leopold Mandić i Marko Križevčan. Nadalje, tri vrlo važna sveca koja je potrebno spomenuti, uz prethodne, su sv. Ivan Hrvat, sv. Ivan Orsini koji je bio trogirski biskup te zagrebački biskup sv. Augustin Kažotić.

Sveti Ivan Hrvat bio je sin hrvatsko – dalmatinskog kralja. Umro je 24. lipnja 904., a prema glagoljskim kalendarima njegov blagdan se slavi 21. veljače. Lik ovoga sveca ugraviran je u korice misala Jurja de Topusko iz 16. stoljeća. Također, njegov lik uvijekovječen je fresko – slikom u crkvi sv. Ivana od Gorice kod Lepoglave. Sveti Ivan Orsini, koji je još poznat i po nazivu Ivan Trogirski, bio je sin ugledne rimske obitelji, a rođen je na Cresu 1034. Trogirskim biskupom postao je tijekom kraljevine Petra Krešimira IV. Za svojeg života bio je savjetnik hrvatskih kraljeva Petra Krešimira i Dmitra Zvonimira, sudjelovao je u posveti crkve sv. Marije u Zadru te je utemeljio samostan trogirskih benediktinki. Spomendan ovoga sveca slavi se 13. studenoga u Crkvi, a 14. istog mjeseca u Trogiru.

U nastavku ovoga poglavlja prikazat će se popis nekih od hrvatskih blaženika i svetaca.

Sveci:

- Sveti Nikola Tavelić,
- Sveti Marko Križevčanin,
- Sveti Leopold Bogdan Mandić,
- Sveti Šimun Pravednik,
- Sveta Stošija,

³² Šanjek, F., *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb, 1996., str. 497.

- Sveti Krševan.

Blaženici:

- Blaženi Alojzije Stepinac,
- Blaženi Augustin Kažotić,
- Blaženi Jakov Zadranin,
- Blaženi Gracija iz Mua,
- Blažena Ozana Kotorska,
- Blaženi Ivan Merz,
- Blažena Marija Jula Ivanišević,
- Blažena Marija Bernadeta Banja,
- Blaženi Miroslav Bulešić,
- Blaženi Serafin Glasnović Kodić,
- Blaženi Anton Muzić,
- Blažena Marija od Propetoga Isusa Petković.³³

Iznad u radu nabrojani su neki od najpoznatijih svetaca i blaženika koji dolaze i koji su djelovali na hrvatskom području. Svaki od ovih svetaca i blaženika poseban je na svoj način i kroz život su zaslužili da budu na posebnom mjestu kako u srcima vjernika tako i na nebu. U nastavku rada slikovno će biti prikazani sv. Marko Križevčanin te sv. Leopold Bogdan Mandić.

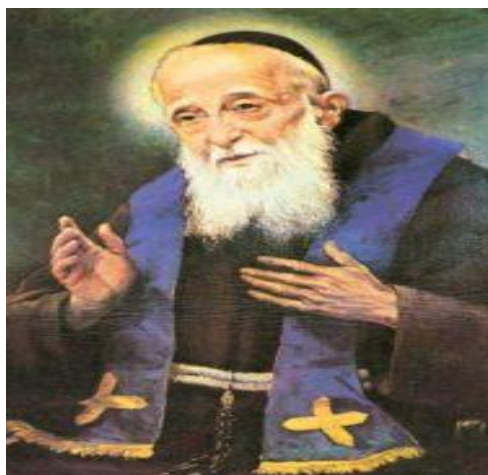
³³ Hrvatska biskupska konferencija, <http://hbk.hr/hrvatski-sveci-i-blazenici/> , 6. kolovoza 2020.

Slika 2. Sveti Marko Križevčanin

Izvor: <http://hbk.hr/hrvatski-sveci-i-blazenici/> , 6. kolovoza 2020.

Slika 3. Sveti Leopold Mandić

Izvor: <http://hbk.hr/hrvatski-sveci-i-blazenici/> , 6. kolovoza 2020.

Sveci su ljudi od krvi i mesa koji su imali slične ili iste probleme kao i svaki čovjek što ih ponekad ima. No unatoč svim problemima, oni su odlučili držati se Boga i koračali su Njegovim putem. Upravo iz tog razloga oni mogu biti samo uzor i poticaj.

Jedna hrvatska katolkinja koja je u narodu poznata kao i sveta osoba koja je svoj život dala za Boga jeste Sveta Stošija. Svetu Stošiju zvali su još i Anastazija. Za razliku od većine svetaca koji su bili niskog financijskog standarda, ona je bila iz ugledne obitelji, ali bogatstvo koje je imala nije joj ništa značilo. Bila je velika vjernica i sve što je imala dijelila je sa

siromašnima i zatočenima. Sveta Stošija bila je ponizna žena i unatoč tome što joj se muž nije slagao s tim da ona vjeruje u Boga i Isusa Krista, ona se strpljivo molila da se to promijeni. Nikada nije odustala od svoje vjere unatoč svim problemima koje je imala. Bila je uhvaćena i zatočena radi ispovijedanja svoje vjere. Kada je Sveta Stošija bila na sudu, tražili su da se odrekne svoje vjere i Isusa Krista ili će umrijeti u teškim mukama. Unatoč svim prijetnjama nije se uplašila ni pokolebala već se oduprijela riječima „Ja ću Krista priznavati dok sam živa!“ Tadašnje vlasti su je zavezale za drvo i zapalile. I umrla je u teškim mukama. Posmrtni ostaci nalaze se u Zadru, gdje se zadarski puk stoljećima molio njezinom zagovoru kod Boga. I dan danas je ona moćna zagovornica ženama i majkama toga kraja.³⁴

Sposoban visoki dužnosnik Krševan još je jedan od svetaca koji može biti uzor ljudima. Sveti Krševan bio je ugledan Rimljanin i državni časnik u doba cara Dioklecijana. Jako brzo je shvatio da je kršćanska vjera u jednoga Boga jedina istinita. Vrlo brzo je postao Kristov sljedbenik. Budući da je Krševan bio rimski građanin, nije umro u mukama, ali osudili su ga na smrt i odrubili mu glavu. Zadar ga od najstarijih vremena časti kao svojega zaštitnika. Slavi se na dan 24. studenoga.³⁵

Jedini Zadrani kojeg je Crkva proglasila blaženim jest Blaženi Jakov. Bio je ljekarnik i imao je materijalnu sigurnost, ali ništa ga to nije ispunjavalo. Nakon nekog vremena spoznao je da samo Bog i vjera mogu ispuniti njegovo srce i ubrzo se priključio franjevcima. Želio je biti sljedbenik siromašnog i poniznog Krista, a uzor mu je bio sveti Franjo. Imao je srce za one najslabije, siromašne, bolesne, malene i pogotovo za one kojima je život bio težak. Tijekom svojeg života uvijek je bio spreman pomoći bilo kojem čovjeku.³⁶

4.2. Blaženici i sveci na području Istarske županije

Podatke o početcima kršćanstva i o prvim mučenicima, blaženicima te svecima na području Istre pružaju arheološki nalazi te graditeljstvo. Tijekom tog vremena u Istri podignuto je oko 1500 crkava, što je dokaz da su u tadašnje vrijeme sveci i blaženici bili okosnica društvenog i kulturnog života već od ranog srednjeg vijeka. U gradovima poput

³⁴ Škunca, J., *Zadarski sveci*, Zadar, 2019., str. 16. – 17.

³⁵ Isto, str. 19.

³⁶ Isto, str. 21.

Rovinja, Poreča, Novigrada, Vodnjana, Buja struktura grada, kako društvena tako i kulturna, oblikovala se upravo oko crkve. Članovi katoličke vjerske zajednice na ovome području vrednovali su i njegovali zajedništvo. Skupa su štovali blagdane, imali su zajednički novac i prenosili su si znanja te su skupa pridonosili duhovnom životu naroda.³⁷

Nadalje, kada bi se u nekom od gradića na području današnje Istarske županije umnožio broj kršćana tada bi se oblikovala kršćanska općina. U većim mjestima predsjedavao je biskup, dok je u manjim glavni bio arhiđakon. Kao što je već u radu navedeno, tijekom početaka kršćanstva bilo je dosta mučeništva. Ljudi tada jednostavno nisu mogli prihvatiti kršćanstvo kao vjeru i nisu vjerovali ni da osoba može biti blažena ili sveta. Iz tog razloga na području Istre bilo je jako puno svetaca te blaženika koji su bili mučeni za svojeg života radi svoje vjere i duhovnosti.

U Poreču još u doba rimskog vladanja pogubljena je cijela skupina porečkih mučenika uz biskupa Mavra. Uz sv. Mavra pogubljeni su i sv. Eleuterija, sv. Projekta, sv. Akolita, sv. Dimitrije i sv. Julijan. Sveti Mavro bio je prvi porečki biskup i mučenik te je zaštitnik grada Poreča. Njegove kosti nalaze se u gradu i čast ovoga grada se udvostručila od kako je on postao svetac. Na području Pule također su postojali ljudi koji su bili mučeni radi svoje vjere i koji su nakon smrti postali ili blaženi ili sveti. Prema zapisima stoji kako je jedan pulski građanin prigovarao gradskom upravitelju radi užasnog ponašanja prema kršćanima te je radi toga osuđen na mučeničku smrt. Taj čovjek je danas svetac pod imenom sv. German. Svetkovina mu je 30. svibnja. Na Brijunima je izgrađena crkva sv. Germana, gdje se nalaze svete kosti svetaca Jurja i Teodora, Dimitrija, Bazilija, Flora i blaženika Salamona. U pulskoj katedrali nalaze se kod glavnog oltara dio kostiju sv. Dimitrija i sv. Bazilija.³⁸

Zatim, samostanska crkva sv. Franje u Puli štuje tijelo blaženog Otona Priznavaoca. Blaženi Oton rođen je u Puli te je svoju vjeru i duhovnost štovao među franjevcima. Predaja mu prepisuje savršenu krepost, kao i dobrotu te četrnaest čudesnih ozdravljenja prema njegovom zagovoru. U zapisima stoji kako je ozdravio šest invalida koji nisu mogli hodati, dvojicu slijepaca, dvojicu koja su imali problema s ustima. Ozdravio je i one koji su imali slomljene kosti, one koji su bili nijemi i oni koji su imali zloduhe u sebi. Posmrtni ostatci

³⁷ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Istarska enciklopedija, <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2623> , 6. kolovoza 2020.

³⁸ Nežić, D., *Iz Istarske crkvene povijesti*, Pazin, 2000., str. 151. – 155.

čuvaju mu se u crkvi sv. Franje. Štovanje blaženog Otona traje još i danas te se prikupljaju dokumenti za postupak odobrenja kulta od strane Svete Stolice.³⁹

Relikvije sv. Nicefora mučenika i zaštitnika čuvaju se u Pićnu, dok se kosti sv. Pelagija i sv. Maksima čuvaju u Novigradu. Župna crkva u Bujama ima zaštitnika sv. Servula koji je bio mučenik prvih kršćanskih vremena. U Umagu se štuje sv. Pelagrin koji je bio prvokršćanski mučenik i koji je umro u strašnim mukama baš u ovome gradu. Rovinj je grad koji je poznat po crkvi sv. Eufemije koja je bila prvokršćanska mučenica. U crkvi se čuva njezino tijelo koje je prema srednjovjekovnim zapisima čudesno doplivalo u kamenom sarkofagu morem u Rovinj. Taj prizor naslikan je i u rovinjskoj crkvi na zidu kraj kojeg stoji sarkofag. Svetkovina joj je 16. rujna, a mnoge žene na području ovoga grada zove se baš po ovoj mučenici.⁴⁰

Slika 4. Crkva sv. Eufemije u Rovinju

Izvor: <https://www.savjetnica.com/crkva-sv-eufemije/> , 6. kolovoza 2020.

U nastavku ovoga poglavlja slijedi popis blaženika i svetaca na području Istarske županije.

³⁹ Alviž, J., i dr., *Katolička crkva u Hrvatskoj*, Zagreb, 2018., str. 251.

⁴⁰ Nežić, D., *Iz istarske crkvene povijesti*, Pazin, 2000., str. 156. – 161.

Sveci:

- Sveti Nazarij,
- Sveti Rufin,
- Sveti Pelagrin,
- Sveti Mavro,
- Sveti Julijan,
- Sveti Demetrije,
- Sveti Akolit,
- Sveti Eleuterij,
- Sveti Projekt,
- Sveti Petar,
- Sveti Grgur Barbarigo,
- Sveti Romuald,
- Sveti Gaudencije,
- Sveti Maksimilijan,
- Sveti German,
- Sveti Fior,
- Sveti Nicefor,
- Sveti Jeronim.

Blaženici:

- Blaženi Elio,
- Blaženi Absalon,
- Blaženi Monald,
- Blaženi Anton Martisa,
- Blažena Julijana Malgrenello,
- Blaženi Julijan iz Bala,
- Blaženi Oton iz Pule,
- Blaženi Miroslav Bulešić.⁴¹

⁴¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Istarska enciklopedija, <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2623>, 6. kolovoza 2020.

5. ŽIVOTI BLAŽENIKA IZ HRVATSKE I ISTRE

U ovome poglavlju rada prikazat će se nekoliko blaženika s područje Hrvatske i Istre. Reći će se ponešto o njihovim životima, poput toga gdje su rođeni, što su sve preživjeli za svojeg života i služenja Bogu, na koji način su umrli. Uz ove podatke dat će se još i uvid u to kako i kada su postali blaženici.

Prvi blaženik o kojemu će se pisati jest s područja Hrvatske, a on je blaženi Augustin Kažotić. Ovaj blaženik djelovao je na području Zagreba te će se u nastavku radi govoriti o njegovom djelovanju i vjeri. Drugi blaženik jest Alojzije Stepinac. Pružit će se uvid u osobne podatke njegova života. Na samom početku pisat će se o tome kada je i gdje rođen, zatim o njegovom školovanju i pozivu za svećenika. Nadalje, prikazat će se njegov život u ratnim godina te koliko i zašto su ga ljudi toliko poštovali. Na samom kraju reći će se ponešto o njegovoj smrti i blaženstvu.

Treći blaženik dolazi s područja Istarske županije, a on je blaženi Miroslav Bulešić. U poglavlju o ovome blaženiku reći će se ponešto o njegovom životu, dozrijevanju, radu, žrtvi. Također bit će govora o njegovoj smrti i procesu beatifikacije. Nadalje, spomenut će se i blažena Marija Petković te će se u kratkim crtama opisati njezina posebnost i život.

5.1. Blaženi Augustin Kažotić

Blaženi Augustin Kažotić bio je propovjednik, teološki pisac i prosvjetitelj. Njegova posebnost i ono po čemu se isticao jest dobrotu i istančan osjećaj za druge ljude. Ovaj blaženik ostao je upamćen kao zaštitnik siromašnih, progonjenih i obespravljenih. U vrijeme kad je bio zagrebački biskup, od 1303. do 1322., uvijek je svima pomagao. Sa siromašnima je dijelio prihode iz biskupijske menze, utemeljio je katedralne škole u kojima siromašni studenti nisu morali plaćati školarine. Također je proveo i reformu bogoslužja te poticao mlade na liturgijska pjevanja i obrede. Za svojeg života žestoko je zastupao interese hrvatskoga naroda. Ovaj blaženik umro je u Luceri 1323. Blaženim su ga proglasili 1702.⁴²

⁴² Šanjek, F., *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb, 1996., str. 499.

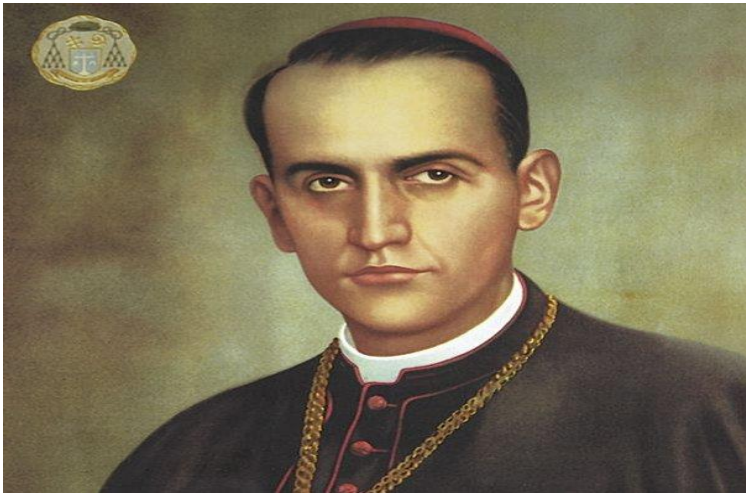
5.2. Blaženi Alojzije Stepinac

Blaženi Alojzije Stepinac rođen je 8. svibnja 1898. u selu Brezarići kod Zagreba. Ovaj blaženik nije došao iz imućne obitelji već baš suprotno, roditelji su mu bili seljaci Barbara i Josip. Imali su dvanaestero djece i trudili su se u životu pružiti im onoliko koliko su mogli. Na svojem primjeru pokazivali su im da moraju biti marljivi i pobožni. Alojzije Stepinac bio je osmo dijete.

Osnovnu pučku školu završio je u Krašiću, dok je srednju školu završavao u Zagrebu. Kako je završio srednju školu uoči Prvog svjetskog rata, pozvan je u vojsku. Najprije je služio u Rijeci, zatim u Karlovcu, a na samom kraju poslan je i na talijanski front. Na talijanskom frontu bio je u 1917. i 1918., gdje su ga pred sam kraj rata zarobili Talijani. Kako se tada već polako rušila Austro – Ugarska Monarhija sastavljen je Jugoslavenski odbor koji je pozivao hrvatske ratne zarobljenike da im se pridruže. Alojzije Stepinac tada je imao 20 godina i pridružio se Jugoslavenskoj legiji kako bi pomogao svojem narodu na najbolji mogući način. Stepinac se 1919. vratio kući. Nakon povratka upisao je Poljodjelski fakultet na Zagrebačkom Sveučilištu. Njegovim roditeljima, pogotovo majci, nije bilo drago što Stepinac ide na fakultet jer su oni uvijek sanjali o tome da on postane svećenik. Iako je Stepinac od malih nogu osjećao taj poziv, smatrao je da nije dostojan toga. No 1924. taj poziv postao je jasan i snažan u njegovoj duši, stoga Stepinac napušta fakultet te odlazi u biskupsko svećeničko sjemenište u Zagrebu. Iz Zagreba su ga poslali u Rim, gdje je šest godina kasnije završio doktorat filozofije i teologije. Na blagdan Krista Kralja 26. listopada 1930. Alojzije Stepinac zaređen je za svećenika.⁴³

⁴³ Nikolić, V., *Stepinac mu je ime, zbornik uspomena i svjedočanstava i dokumenata 1. dio*, Zagreb, 1991., str. 75.

Slika 5. Prikaz lika blaženog Alojzija Stepinca

Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58021> , 6. kolovoza 2020.

Godinu dana nakon što je postao svećenik Stepinac se vraća u svoju domovinu kao predvodnik ceremonija. Od samog početka njegova rada zanimali su ga oni najmanji i najzapušteniji ljudi. Stoga je osnovao Caritas Nadbiskupije zagrebačke da bi duhovno i materijalno mogao pomagati radnicima i njihovim obiteljima. Četiri godine nakon njegovog zaređenja imenovan je zagrebačkim nadbiskupom pomoćnikom s pravom nasljedstva nakon smrti nadbiskupa Antuna Bauera. Ova odluka šokirala je Stepinca jer je bio svjestan kako je bilo puno poznatijih, priznatijih te starijih svećenika koji su mogli doći na njegovo mjesto. S 36 godina bio je najmlađi nadbiskup na svijetu, a posvećen je za biskupa 24. lipnja 1934. Tijekom svojeg rada brinuo se o osnivanju novih župa po zagrebačkim periferijama. Razlog tomu bio je taj što se Zagreb naglo počeo razvijati pa su onda neki predjeli ostajali bez crkava.

Crkve koje je podigao jesu:

- Župa sv. Jeronima,
- Župa sv. Obitelji,
- Župa Krista Kralja,
- Župa sv. Terezije od Maloga Isusa,
- Župa sv. Josipa,
- Župa Bl. Marka Križevčanina,

- Župa Bl. Nikole Travelića,
- Župa sv. Pavla,
- Župa sv. Mihovila Arhandela,
- Župa sv. Ane,
- Župa sv. Ivana Boska,
- Župa Presvetog Trojstva.⁴⁴

Na sva gradilišta svih ovih župa Stepinac je osobno odlazio i brinuo se da sve ide svojim tokom. Skupljao je milodare od naroda, poticao na gradnju i osobno posvetio nove crkve. Nakon smrti zagrebačkog nadbiskupa 1937. Stepinac postaje metropolitom i predsjednikom Biskupskih konferencija. Tijekom rata 1941., nakon što je proglašena hrvatske države, Stepinac je od upravljača hrvatskog naroda tražio da u temelje države stave Božji zakon i Njegove zapovijedi. Također, tijekom rata osuđivao je masovne odmazde, sustav taoca i divljanja. Nikada nije podržavao mučenje ljudi bez obzira na narodnost i vjeru. Bio je protivnik toga da netko na silu mora prelaziti iz pravoslavne u katoličku vjeru. Smatrao je da je jedno država, a drugo režim i da je jedno vlast, a drugo zlouporaba vlasti. On kao nadbiskup nije se bavio politikom države već duhovnim dobrom svojega naroda. U ratu se brinuo o ishrani 7000 djece bez obzira koje vjere su bili, štitio je i skrivao židove i hrvatske pravoslavce, prikupljao i slao hranu u potrebite krajeve Hrvatske.

Za vrijeme 1945. Katoličke crkve su zatvorene, katolička društva i zajednice polako su počele nestajati, štampa koja se bavila vjerom bila je zabranjena, a u školama je nastao novi režim koji nije imao veze s Katoličkom vjerom. Stepinac je takvu novu vlast prihvatio, ali ono što nije mogao prihvatiti bilo je mučenje naroda, ubijanje nedužnih ljudi i svećenika. Upravo zato je sve to izložio novim gospodarima grada Zagreba. Borio se i dizao glas protiv takvog režima iako je znao da će za to biti kažnjen od strane Partije. Zatvoren je 18. rujna 1946., optužen 24. rujna i optužen 30. rujna iste godine. Teretili su ga zbog tobožnje suradnje s neprijateljima, zbog suradnje s ustaškim režimom, zbog katoličenja pravoslavaca i katoličke

⁴⁴ Isto, str. 76.

štampe, zbog vojnog vikarijata i mnogih drugih stvari. Pet godina je proveo u zatvoru u Lepoglavi.⁴⁵

Iako je Stepinac bio u zatvoru i nije bio nazočan 1952., papa Pio XII. imenovao ga je kardinalom Katoličke crkve. Papa je time želio ukazati koliko poštuje Stepinca i također to da se klanja nad njegovom žrtvom. Međutim, Stepinac nikada nije prihvatio taj poziv. Skromno, ali odlučno odbio je poziv pape da dođe u Rim i postane kardinalom. Nakon izlaska iz Lepoglave zdravlje ovoga blaženika s godinama počelo se narušavati. Imao je trombozu i teške muke prilikom kretanja. Iako su liječnici učinili sve da ga spase, nisu uspjeli. Alojzije Stepinac umro je 10. veljače 1960. u župnom stanu u Krašiću. Umro je u 62. godini života. Pokopan je u Zagrebačkoj katedrali, uz prisustvo svećenika i hrvatskog naroda sa svih strana.

Slika 6. Prikaz osmrtnice blaženog Alojzija Stepinca

Izvor: Nikolić, V., *Stepinac mu je ime, zbornik uspomena i svjedočanstava i dokumenata 2. dio*, Zagreb, 1991., str. 17.

Vijest o smrti Stepinca proširila se po cijelom svijetu iznimno brzo. Već nakon nekoliko sati svi večernji listovi i radijske stanice pisali su o toj vijesti. Unatoč tome što je Stepinac bio u zatvoru nitko nikada nije odustao od njega. Vjernici Katoličke vjere, ali i oni koji to nisu bili, u njemu su vidjeli simbol moralnih vrednota. Ljudi te novinari iz cijeloga svijeta pisali su i pričali o Stepincu. Svi listovi, bez obzira na politički pravac, objavili su vrlo opširne vijesti, komentare i uvodnike o smrti kardinala. Najopširnije vijesti donijele su novine iz Austrije, Njemačke, Italije, Irske i Amerike. Neki od listova koji su pisali o Stepincu su:

⁴⁵ Isto, str. 77. – 83.

- *Die Welt,*
- *Universe,*
- *Deutsche Zeitung,*
- *Il Messaggero, Le Croix,*
- *Le Figaro, The Times,*
- *The Guardian,*
- *The New York Times,*
- *Los Angeles Herald.*⁴⁶

Alojzije Stepinac bio je osoba koja je živjela za službu Božju i za svoj narod. Živio je krepostan i častan život koji je bio popraćen duhovnošću, poniznošću i moralnim vrednotama. Upravo to je narod diljem svijeta prepoznao u njemu te su ga zbog toga štovali i divili mu se. U zagrebačkoj katedrali na njegovom grobu okupljaju se mnogi vjernici i mole se za zagovor kod Boga. Alojzije Stepinac proglašen je blaženim u Mariji Bistrici 3. listopada 1998. od strane pape Ivana Pavla II. Iako još uvijek nije proglašen svetim, ljudi su uvjereni da je on sveto živio, sveto umro i da ima posebno mjesto na nebu.⁴⁷

5.3. Blaženi Miroslav Bulešić

Miroslav Bulešić hrvatski je katolik i svećenik. Rođen je 13. svibnja 1920. u istarskom selu Čabrunići. Miroslav, kao i njegovi roditelji Miho i Lucija, pripadali su Župi Savičenti. Roditelji su mu bili zemljoradnici i nisu imali mnogo novaca, ali zato su naučili svoju djecu da budu iskreni, pobožni i da pomažu ljudima. Bulešić je kršten 23. svibnja u svojoj župi.

⁴⁶ Nikolić, V., *Stepinac mu je ime, zbornik uspomena i svjedočanstava i dokumenata 2. dio*, Zagreb, 1991., str. 56.

⁴⁷ Službena stranica Zagrebačke nadbiskupije, <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> , 7. kolovoza 2020.

Slika 7. Prikaz lika blaženog Miroslava Bulešića

Izvor: <http://svetniki.org/blazeni-miroslav-bulesic-duhovnik-in-mucenec/> , 9. kolovoza 2020.

Školovanje

Osnovnu školu završio je na talijanskom jeziku u selu Juršići. Već u 10. godini života Bulešić je znao da se želi posvetiti vjeri te je krenuo u sjemenišno školovanje. U sjemenište u Kopru kreće 1931. i tamo se zadržava ukupno osam godina. Nakon što je tamo završio veliku maturu koja se sastoji od pet razreda gimnazije i tri razreda liceja, otišao je na studij u Rim 1939. Prva godina studija bila mu je u Francuskom zavodu, a sljedeće tri proveo je u sjemeništu Lombardo. Studirao je filozofiju i teologiju. Za njegovo školovanje zauzeo se blaženi Alojzije Stepinac te mu je on uvelike pomogao da ostvari svoje snove. God. 1943. vratio se u Istru kako bi primio svećeničko ređenje. Za svećenika je zaređen 11. travnja 1943. u župnoj crkvi u Savičentu.⁴⁸

⁴⁸ Kutleša, D., *Euharistijsko slavlje: proglašenje blaženim Miroslava Bulešića, svećenika*, Pula, 2013., str. 12.

Dozrijevanje na putu svećeništva

Sazrijevanje Miroslava Bulešića na putu ka svećeništvu odvijalo se u vrlo teškim uvjetima. Iako su tadašnja djeca u Istri školovanje završavali na talijanskom jeziku i nisu dobro poznavala hrvatski jezik, Bulešić je dobro baratao i jednim i drugim jezikom. Hrvatski jezik učio je u sjemeništima i na vjeronauku u župi. Godinama ga je učio i usavršavao. Duhovne vježbe obavljao je u Benediktinskom samostanu u Dajli od 9. kolovoza do 4. rujna 1942.⁴⁹

Rad

Svoje rad započeo je kao župnik u Baderni. Tamo je boravio dvije godine koje su bile ratne i teške. Tijekom tog perioda Bulešić se zalagao za ljude te se hrabro borio protiv režima. Iako su tada na području Istre bili partizani, fašisti i Nijemci, ovaj svećenik ih je svih jednako gledao te je kao katolički svećenik dijelio sakramente svima koji su tražili, bez obzira na narodnost i nacionalnost. Nakon rata 1945. prebacili su ga u župu u Kanfanaru. Kao župnik puno je napravio u Kanfanaru. Neka od njegovih djela jesu ta da je oživio crkveno pjevanje, uveo u župu pobožnost prema Srcu Isusovu i Marijinu. To je napravio tako što je promicao zajedničko moljenje krunice, česte ispovijedi i svete pričesti, kao i posebna druženja u skupinama. Iako je u Kanfanaru relativno kratko ostao, ostavio je važan trag. Borio se za to da se održava vjeronauk u školama. Tada se vršio veliki pritisak na učenike da odustanu od vjeronauka, no unatoč svim pritiscima i prijetnjama Miroslav nije odustajao od svoje borbe i svojih nauma.

U Biskupskom sjemeništu u Pazinu 1946. postao je podravnatelj i profesor. Tamo se posvetio radu s prvim generacijama sjemeništara. Zalagao se za slobodu vjere i normalnog djelovanja Crkve u komunističkom režimu. Uvijek je bio zaštitnik kako običnoga puka tako i svećenika. Štitio je mlađe svećenike od nasrtaja komunista. Tijekom svojeg djelovanja pokazao je da posjeduje vrline poput kršćanske principijalnosti, hrabrosti i dosljednosti. U napadu na župu u Lanišću Bulešić je svojim tijelom branio svetohranište i sakrament. Iako je bio svećenik samo četiri godine, toliko ih je intenzivno proživio da se može reći kako je

⁴⁹ Bartolić, M., *Miroslav Bulešić – svećenik i mučenik*, II. izdanje, Pazin, 1990., str. 23. – 30.

njegov rad bio ispunjeni zadatak. Bulešić je vodio mise po mnogim selima u Istri te je do župa uvijek išao na starom biciklu.⁵⁰

S obzirom na cjelokupnu situaciju, ratne godine i drugačije režime, Bulešić je smetao mnogima. Budući da je uvijek hrabro stajao iza svojih riječi i nauma, ljudima koji nisu vjerovali u katoličku vjeru to nije bilo po volji. Iz tog razloga bio je oklevetan od strane partizana. Povod za klevetanje bio je događaj kada su Nijemci izvršili pokolj nad partizanima na tom području. Partizani su rekli kako ih je Miroslav Bulešić izdao jer je tog dana prolazio tuda kada je biciklom išao u posjet bolesniku. U to trenutku je zastao i pozdravio partizane te malo popričao s njima. Iako je bio oklevetan, kasnije se saznalo da on to nije napravio.⁵¹

Smrt

Ubojstvo hrvatskog katolika i svećenika Miroslava Bulešića dogodila se u župnom uredu u Lanišću. Povod tome činu bilo je održavanje sakramenta krizme, gdje su se trebala krizmati sva djeca koja to nisu uspjela zbog ratnog stanja. Za krizmu je bilo spremno oko 250 djece, ali pobunjenici nikako nisu pristajali na to. Na dan ubojstva razbojnici su upali u župni ured te su uz urlanje i psovke najprije porazbijali sve što su našli, od posuđa pa do namještaja. U međuvremenu napali su i istukli monsinjora koji se u tom trenutku zatekao tamo. Teško su ga ranili i nakon toga su kroz prozor pobacali sva svećenička odijela koja su našli.

Tada su prešli na Bulešića. Tukli su ga dok je on mirno stajao ne izbjegavajući niti jedan udarac, nije se niti branio. Razbojnici, odnosno pobunjenici su u tom trenutku izvukli nož i uboli ga dva puta te ga usmrtili. Ubijen je 24. kolovoza 1947. Vijest o ubojstvu u 19:30 sati istu večer prenio je Radio Trieste Prima cijelome svijetu. Na početku su ga pokopali u Lanišću jer tadašnje vlasti nisu dozvolile da se pokopa u rodnoj župi u Savičenti. Njegovi ostatci preneseni su u rodnu župu 1958.⁵²

⁵⁰ Isto, str. 42. – 60.

⁵¹ Bartolić, M., *Miroslav Bulešić – sluga Božji*, Pazin, 2000., str. 56. – 58.

⁵² Matešić, M., *Krvava krizma Lanišće 1947.*, Lanišće, 2007., str. 47. – 51.

Slika 8. Grob Miroslava Bulešića u župnoj crkvi Navještenja Blažene Djevice Marije u Savičenti

Izvor: <http://miroslavbulesic.com/svetvincenat.html>, 9. kolovoza 2020.

Beatifikacija

Službeno istraživanje o životu i mučeničkoj žrtvi Miroslava Bulešića provodilo se u Biskupiji Porečkoj i Pulskoj od 1998. do 2004. Nakon što su se prikupile sve izjave, svi podaci i dokazi, istraživanje se 2004. predalo Kongregaciji u Rim. Nakon devet punih godina Državno tajništvo Svete Stolice dopisom je priopćilo da je Sveti Otac Benedikt XVI. dopustio da se obred proglašenja blaženim Miroslava Bulešića obavi u Porečkoj i Pulskoj biskupiji 28. rujna 2013. Beatifikacije se održala tog datuma u pulskom Amfiteatru.⁵³ Tijekom obreda beatifikacije pročitano je pismo pape Franje u kojemu je istaknuto kako je blaženi Miroslav Bulešić bio vješt odgojitelj i neustrašiv svjedok Evanđelja.⁵⁴ U nastavku rada prikazati će se proces beatifikacije blaženog Miroslava Bulešića. Slika prikazuje građane, rimokatolike i članove Katoličke crkve u Pulskom amfiteatru.

Slika 9. Proces beatifikacije u Amfiteatru

⁵³ Kutleša, D., *Euharistijsko slavlje: proglašenje blaženim Miroslava Bulešića, svećenika*, Pula, 2013., str. 22.

⁵⁴ Službena stranica Vatican News, <https://www.vaticannews.va/hr/crkva/news/2020-05/zivot-smrt-miroslav-bulesic-100-godina-rodjenja.html?fbclid=IwAR0U7b5ZEm2cLXSvCfmx0DjD0-WgyFIG4NG3Hsqdqk1VmiKCJnT6Z-5OIXA>, 9. kolovoza 2020.

Izvor: <http://zupa-fazana.com/krizni-put-bl-miroslava-bulesica/>, 9. kolovoza 2020.

5.4. Blažena Marija Petković

Marija Petković rođena je 10. prosinca 1892. u Blatu na otoku Korčuli. Njezini roditelji, Antun i Marija, imali su osmero djece, bili su bogati i posjedovali su brojne maslinike i vinograde. Na njihovom posjedu radili su siromašni ljudi, tako da je Marija od malih nogu bila upoznata s tim što znači težak i naporan rad. Roditelji su joj bili jako pobožni te su tako i odgajali svoju djecu. Kada je imala devetnaest godina, okupila je djecu siromašnih obitelji i poučavala ih glavnim predmetima iz pučke škole. Imala je jaku želju da pomogne siromašnima i ljudima kojima je to bilo prijeko potrebno, stoga se vrlo brzo odlučila upisati u redovničku zajednicu Kćeri Milosrđa sv. Franje.

Nakon upisa u redovničku zajednicu izrekla im je svoju želju da se brinu za odgoj i obrazovanje djevojčica. Tada je preuzela kuću u Blatu i tamo je 1920. utemeljila svoju redovničku zajednicu. Jako brzo su joj se pridružile mlađe djevojke koje su bile željne duhovnog poziva koji je imao svrhu brinuti se o mladima. Nakon tri godine djelovanja otvorile su i kuću u Subotici. Marija je 1940. odlučila otići djelovati u Argentinu i tamo je ostala dvanaest godina. U Argentini je osnovala brojne redovničke zajednice i samostane te se nakon toga vratila u Rim. Njezina posebnost bila je u tome da je svoju duhovnu karizmu vidjela u služenju siromašnima i odbačenima koji su živjeli na rubu društva. Umrula je 1966., a proces za beatifikaciju pokrenut je dvadeset godina kasnije. Blaženom ju je proglasio papa Ivan Pavao II. u Dubrovniku 6. lipnja 2003.⁵⁵

⁵⁵ Paul, T., *Sveci: ilustrirana svjetske enciklopedija*, Zagreb, 2011., str. 257. – 258.

6. ŽIVOTI SVETACA U HRVATSKOJ I ISTRI

U poglavlju diplomskog rada životi svetaca u Hrvatskoj i Istri pružit će se uvid u to koji su sveci djelovali na ovim područjima te kako su oni živjeli i za što su se zalagali. Uz prikaz njihovog života obradit će se i njihovo školovanje, rad, vjera, zalaganje, posebnosti i slično.

Prvi svetac o kojemu će se pisati jest sveti Nikola Tavelić koji je bio hrvatski svećenik, mučenik i svetac. Nadalje, drugi svetac je Leopold – Bogdan Mandić. On je bio specifičan i prepoznatljiv po svojoj tjelesnoj građi koja mu je zadavala mnoge probleme. Ljudima je prirastao srcu zbog svoje pobožnosti, iskrenosti, sposobnosti da uvijek bude tu za druge ljude i pruži prave riječi u pravom trenutku. Bio je svetac koji je mogao utješiti bilo koju napaćenu dušu. Treći svetac koji će biti obrađen u ovome radu jest Marko Križevčanin koji je radi svoje vjere umro u velikim patnjama. I za sam kraj, dat će se osnovni podaci o svecu s područja Istarske županije, a on je sveti Fior.

6.1. Sveti Nikola Tavelić

Među Hrvatima prvi mučenik za katoličku vjeru koji je proglašen svecem od strane Rimokatoličke crkve jest sveti Nikola Tavelić. Ovaj svetac rođen je 1340. Uvijek se navodilo da je Nikola rođen u Šibeniku, ali najnovija istraživanja pokazala su kako je on zapravo iz mjesta Velim koji se nalazi nedaleko od Vranskog jezera. Bio je potomak ugledne plemićke obitelji.

Sveti Nikola Tavelić još u mladosti je obukao odijelo franjevac opservanata, najvjerojatnije u gradu Bribiru. Za svećenika je zaređen 1365., a sedam godina kasnije odlazi u Bosnu kao misionar. Tamo je propovijedao i raspravljao s bosanskim kristijanima. Nakon dvanaestogodišnjeg rada u Bosni odlazi u Svetu zemlju, odnosno Palestinu i tamo postaje članom jeruzalemske zajednice u Sionu. U Palestinu se zaputio 1384. s francuskim franjevcima fra Deodatom i fra Petrom i talijanskim franjevcem fra Stefanom.⁵⁶

Ova četvorica franjevac jednom su prilikom pristupili kadiji, odnosno islamskom vjerskom službeniku, s namjerom da ga uvjere u ispravnosti kršćanske vjere. Prema uzoru na

⁵⁶ Šanjek, F., *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb, 1996., str. 500.

svetog Franju Asiškog, više su puta nastojali navijestiti evanđeosku poruku muslimanima. Kadiju je toga dana to razbjesnilo i zaprijetio im je smrću. No, ove odlučne franjevence nikakva prijetnja nije plašila niti ih je odvratila od kršćanske vjere, stoga ih je kadija osudio na smrt. Prisutni muslimani napali su ih i mučili tri dana. Nakon presude sasjekli su ih mačevima i bacili na lomaču. Sva četvorica ponijela su mučeničku smrt u Jeruzalemu pred gradskim vratima. Umrli u 14. studenog 1391.

Vijest o njihovoj smrti i sudbini koja ih se zadesila vrlo brzo se proširila u Europi. Potkraj 19. stoljeća papa Lav XII. odobrio je štovanje Nikole Tavelića. Štovanje ovoga sveca posebno je bilo jako u razdoblju između dva svjetska rata i to na području Šibenika. Proces kanonizacije ovoga sveca započinje 1958. Nakon što su se prikupili svi iskazi i dokazi proces je uspješno završio 1970. i papa Pavao VI. Nikolu Tavelića proglasio je svetim u Rimu 21. lipnja iste godine.

Spomendan svetog Nikole slavi se 14. studenog. Danas se on štuje kao zaštitnik hrvatskog naroda, a u njegovu čast podignute su brojne crkve i oltari i to ne samo na hrvatskom prostoru nego na svim kontinentima. U nastavku rada slijedi popis crkava podignutih njemu u čast. U Hrvatskoj crkve sv. Nikole Tavelića podignute su u sljedećim gradovima: Šibenik, Rijeka, Tučepi, Imotski, Županja, Zagreb, Slavonski Brod i Banjevci. U Bosni i Hercegovini to su Omanjska, Tomislavgrad, Ružići, Kaćuni, Mostar i Mrkonjić Grad. Zatim Sydney i Melbourne u Australiji te Buenos Aires u Argentini.⁵⁷

6.2. Sveti Leopold – Bogdan Mandić

Leopold Mandić rođen je 12. svibnja 1866. u Boki kotorskoj, u Herceg - Novom. Njegova obitelj, roditelji Petar i Dragica, dolaze iz Splita i bili su veliki katolici. Imao je dvanaestero braće. Obitelj Leopolda imala je novaca i bili su bogati, no svoje bogatstvo su izgubili. Nije ih to nešto previše pogodilo s obzirom na to da ih materijalne stvari nisu pretjerano puno zanimalo. Ono bitno za ovu obitelj bilo je bogatstvo vjere i plemenitost duha.

58

⁵⁷ Paul, T., *Sveci: ilustrirana svjetske enciklopedija*, Zagreb, 2011., str. 247.

⁵⁸ Pietro Bernardi da Valdiporto, P., *Blaženi Leopold kapucim iz Herceg – Novog*, Zagreb, 1976., str. 12. – 14.

Školovanje

Specifičnost kod Leopolda jest upravo u tome što je on od najranijih dana imao u sebi veliku pobožnost i obožavao je moliti. Svako jutro iša bi sa svojim ocem na Svetu misu. U šesnaestoj godini života postao je svjestan toga kakvo je zapravo stanje u njegovom gradu te je s velikim žaljenjem gledao nepravde koje su se događale oko njega i njegove obitelji. Gledao je nepravdu koja je nanesena vjernicima i katoličkoj crkvi i tada je odlučio pridružiti se kapucinskom redu.

Kapucini se još nazivaju i Redom manje braće kapucina te su oni najmlađa grana franjevačkog reda. Kapucine su osnovali Matteo da Bascio i Ludovico da Fossombrone. Cilj im je bio održavati pravilo svetog Franje Asiškog, a to je da žive u strogom siromaštvu i imaju pustinjački način života. Nose smeđa odijela sa šiljastom kukuljicom i puno su radili te pridonijeli školstvu i misijama. U 17. stoljeću kapucini su se pojavili na hrvatskog području, najprije u Zagrebu, a potom i u Rijeci. Do 2000. imali su 11 000 članova. Danas djeluju unutar Hrvatske kapucinske provincije svetog Leopolda Bogdana Mandića.⁵⁹

Leopold Mandić 16. studenog 1882. odlazi u Serefsko sjemenište u Udinama. Tamo je nedugo nakon svojeg dolaska stekao veliko poštovanje od drugova i poglavara. Smatrali su kako je bio uzor u marljivosti, ponašanju te sabranosti pri molitvi. Iako je bio niske i sitne građe, njegove tjelesne mane nadoknađivale su ljubaznost i unutarnja ljepota. Nakon dvije godine Bogdan odlazi iz Udina, ali i dan danas su tamo ostali njegovi tragovi. Već tada su svi smatrali kako će on jednoga dana postati svetac.⁶⁰ God. 1884. dolazi u kapucinski samostan u Bassano del Grappu. Tamo je kroz deset godina odradio duhovne vježbe te obukao sveto odijelo i promijenio ima u fra Leopold. Tada je započeo novicijat. Novicijat se može definirati kao godina kušnje, gdje mladi fratri vježbaju svoje dužnosti koje imaju u redovničkom životu. Kod kapucina takva jedna godina izrazito je teška jer se sastoji od jako dugih postova, kratkog sna, neisprekidane molitve i trajne šutnje. Kao temelje svoje vjere fra Leopold stavlja poniznost, vjeru i ljubav prema svima, pobožnost prema Presvetoj Euharistiji i sinovsku odanost prema Gospi. Nakon godine kušnje polaže jednostavne zavjete i odlazi u Padovu kako bi započeo studij filozofije. Svečane zavjete položio je 1888. i tada se potpuno posvetio

⁵⁹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30344>, 11. kolovoza 2020.

⁶⁰ Pietro Bernardi da Valdiporro, P., *Blaženi Leopold kapucim iz Herceg – Novog*, Zagreb, 1976., str. 15. – 22.

Bogu. Bogoslovske nauke i spremanje za svećenika odradio je u Veneciji. Fra Leopold za svećenika se zareadio u Veneciji 20. rujna 1890. ⁶¹

Rad

Fra Leopold imao je manu u govoru i bio je vrlo krhke tjelesne građe, stoga nije mogao propovijedati, ali zato je krenuo ispovijedati kako bi bio koristan dušama. Dok je ispovijedao, davao savjete i tješio narod, bio je uvjeren u to da ne govori kao siromašan fratar već kao svećenik, službenik Božji. Vjerovao je istinski da Krist djeluje po njemu. U Veneciji u samostanu ostao je sedam godina, a potom odlazi u Zadar, gdje postaje upravitelj kapucinskog gostinca. Napokon je bio u svojoj zemlji i među svojim narodom. Molio se da svane dan kada će moći biti oslonac pravoslavnoj braći i dovesti ih u krilo Katoličke crkve. Iako u Zadru nije ostao dugo, mnogi su čuli za njega i željeli su pričati s njim.

Tijekom godina selio se od mjesta do mjesta koja su većinom bila u Italiji te je stigao u Padovu, gdje je ostao sve do svoje smrti. Za učitelja klerika studenta filozofije u padovskom kapucinskom samostanu imenovan je 1910. Tamo je četiri godine predavao patologiju i svi su ga studenti voljeli jer se brinuo o njima kao da su njegova djeca. Kada je započeo Prvi svjetski rat fra Leopold je morao napustiti Padovu radi svoje sigurnosti jer se nije želio odreći svoje zemlje i svojega naroda. Odlazi u Rim, gdje je boravio neko vrijeme. Nakon povratka započeo je opet ispovijedati i moliti se, kako bi ostvario svoj san da vrati pravoslavce Katoličkoj crkvi. ⁶²

Vjera

Za jednog svećenika njegov život i rad jedan je neprekidan čin vjere. Ako u kršćanstvu postoji netko tko treba posjedovati življu vjeru koja će neprestano biti prisutna u njihovom životu, onda je to svećenik. Jedan svećenik bez vjere u Boga ne može vjerovati ni u sam sebe.

Za ovoga sveca vjera u Boga i Isusa Krista je bila nešto poput kruha svagdašnjega. U njegovom životu vjera je bila glavni cilj postojanja. Kroz sve ove godine, kada se pripremao za svećenika, vjerske istine su bile predmeti njegova istraživanja i razmišljanja kroz sav

⁶¹ Isto, str. 21. – 23.

⁶² Isto, str. 30. – 37.

njegov život. Fra Leopold je obožavao vjerske knjige. Njegovi poznanici uvijek su govorili kako s velikim poštovanjem govori o Svetom pismu i Bibliji. Uvijek je gajio veliku ljubav prema debelim knjigama crkvenih pisaca. Za njega posebni su bili sveti Augustin i sveti Toma. Uz crkvene knjige Leopold je obožavao i Crkvu. Vjera je bila suživljena s dušom fra Leopolda. Poticao je ljude da čitaju i razmatraju Evanđelje, kao i sve ostale knjige crkvenih pisaca.

Onoliko koliko je volio svoju vjeru, toliko je imao zanimanje za katoličke misije. Uvijek je pratio napredak misija, radovao se njihovim uspjesima i pokazivao bol zbog svih teškoća koje su proživljavali i s kojim su se susretali. Misionare je uvijek volio i podržavao molitvama i žrtvama. Ponekad mu je bilo žao što on ne može biti dio njih na tim misijama koje je toliko volio, ali uvijek ih je gledao s velikim poštovanjem i divljenjem. Za misionare je uvijek imao riječi hvale i pomagao je kad god je mogao.⁶³

Otac Leopold uvijek je vidio i shvaćao da je ljudima potrebna utjeha. Kroz sve probleme s kojima se ljudi suočavaju teško je ostati pozitivan i vjeran svojoj vjeri. Ponekad ljudi znaju odustati od vjere jer je previše teško. Ponekad smatraju da vjera i život ne bi trebali biti tako teški. Ali ništa ne dolazi preko noći, pa isto tako ni Bog ne može riješiti sve probleme svijeta odmah istoga momenta. Leopold je shvaćao da u takvim trenucima ljudi trebaju nekoga sa srcem tko ih razumije i tko ih može utješiti. Smatrao je da jedino tako nitko neće odustajati pred problemima na životnom putu, nego će dobiti neku novu snagu koja će ih voditi u susret Bogu. Svatko kome je srce pucalo od duševne boli odlazio je po utjehu kod oca Leopolda. Vrlo često je i on plakao s njima. Uvijek ga je boljela patnja i bol siromašnih majki te je zato uvijek znao što reći i na koji ih način podržati. Njegove riječi donosile su utjehu jer to nisu bile njegove riječi već božanske. Nadahnjivala ga je vjera i on ju je samo prenosio dalje. U sebi je uvijek osjećao bol i patnje drugih ljudi kao da su njegove vlastite. Kada bi saznao da su njegove riječi donijele mir i ublažile ljudske patnje, on se iznimno radovao tome i zahvaljivao Bogu. Druge je uvijek poticao da se uzdaju u Boga i da ga što više ljube. Da je fra Leopold uistinu bio tješitelj pokazuju i mnoga svjedočanstva ljudi koji mu se zahvaljuju na utjesi, sigurnosti i miru koje su njegove riječi pridonijele.⁶⁴

⁶³ Isto, str. 40. – 48.

⁶⁴ Isto, str. 71. – 81.

Tjelesni nedostaci i bolest

Kroz život otac Leopold imao je jake bolove i poteškoće. Bio je visok jedan metar i trideset i pet centimetara te je tjelesno bio uistinu sićušan. Uz mali stas imao je i manu u govoru. Kada je sjedio u ispovjedaonici u svojem naslonjaču ljudi su ga jedva mogli vidjeti. Ponekad radi komentara ljudi i njegovih kolega znao se osjetiti manje vrijednim, ali nikada ga to nije navelo na komplekse i crne misli. Uvijek se uzdao u Boga i ponekad se i sam znao našaliti na svoje stanje govoreći kako je on samo smiješan čovjek. Osobito ga je žalostila mana u govoru. Zamuckivao bi prilikom pričanja ili bi preskakao riječi i jako se morao truditi da sve izgovori kako treba. Cijeloga života trajno je bio bolestan. Zbog sitne građe, tijelo mu se nije baš dobro borilo protiv bolesti. Imao je upalu svih udova, zgrčene noge i prste na rukama. Često se grčio, imao temperaturu i čireve. No unatoč svemu tome uspio je doživjeti 76 godina života. Nikada nije pokazivao svoju patnju, već bi uvijek bio ravnodušan i miran. Uvijek je bio strpljiv i upravo je to ono što je zadivilo ljude diljem svijeta.⁶⁵

Slika 10. Prikaz svetog Leopolda Bogdana Mandića

Izvor: <http://www.radiodux.me/vijesti/vijesti/sveti-leopold-bogdan-mandic>, 10. kolovoza 2020.

Za oca Leopolda može se reći da je uvijek molio. Svaki slobodan trenutak posvećivao je molitvi. Molio je Boga da ga prosvjetli, molio je za svoje zdravlje, molio je i za druge ljude. Ponekad je znao cijelu moć provesti u molitvi kako bi Bog pomogao ljudima koji su

⁶⁵ Isto, str. 94. – 99.

bili u patnji. Tražio je milost od Boga puno više za druge ljude nego za sebe. Bog je vrlo često uslišavao njegove molitve, o čemu postoje mnoga svjedočanstva. Jako često je poticao na molitvu. Naglašavao je da treba moliti ponizno jer jedino tako će Bog poslušati što mu imate za reći.

Osim po molitvi i utjesi sveti Leopold bio je poseban i po ljubavi koju je davao svakome. Za njega ljubav je bila jako plemenit osjećaj te ga je nadahnjivala da svatko tko mu se približi postane njegov prijatelj ili brat. Nikada nije pokazivao neuljudnost i nikada nije namjerno ranio ili ponizio nekoga. Uvijek je bio pun poštovanja prema ljudima. Gajio je jako velike osjećaje prema siromašnima i iako im nije materijalno mogao pomagati, uvijek je bio tu za njih i pomagao im je koliko je mogao. Uz siromašne, mnogo je volio i bolesne. Za njih bi uvijek bio spreman žrtvovati svoj život. Jako ga je boljela nepravda, stoga je uvijek bio tu i za one ljude koji su biti potlačeni. Nadalje, ljubio je djecu i ožalošćene.⁶⁶

Smrt

Kako je nastupila starost u životu Leopolda, tako je postajao sve bolesniji i sve se više bližio smrti. Neko vrijeme bio je u bolnici, a kad se vratio doma nastavio raditi i ispovijedati. Može se reći da je kroz tri mjeseca života koja su mu ostala nakon izlaska iz bolnice vršio svoju dužnost kao prije nego što ga je zahvatila bolest. Svoju bolesničku sobu pretvorio je u ispovjedaonicu i primao pokornike. Posljednju noć svojeg života proveo je u molitvi. Umro je 30. srpnja 1942. u 7 sati. Vijesti o njegovoj smrti proširile su se jako brzo i izazvale su tugu u ljudima diljem svijeta. Svi su govorili da je bio svetac i svi su ga jako voljeli i poštivali. Leopold Bogdan Mandić proglašen je blaženim 1976. od strane papa Pavla VI. u bazilici Sv. Petra u Rimu. Svetim ga je proglasio papa Ivan Pavao II. 1983.⁶⁷

Čudesna ozdravljenja svetog Leopolda

Prvo čudo koje je bilo priloženo u procesu za proglašenje blaženim Leopolda Bogdana Mandića jest čudesno ozdravljenje gospođice Elze Raimondi. Čudo se desilo 12. rujna 1946. u večernjim satima. Dakle, kada je gospođica Elza imala dvadesetdvije godine počela je imati

⁶⁶ Isto, str. 100. – 161.

⁶⁷ Isto, str. 308. – 315.

neprekidne bolove u donjem dijelu trbuha. Primljena je u bolnicu gdje su je operirali na slijepo crijevo i brru u preponi. Nakon operacije je imala težak period, rana joj se zatvorila nakon tri mjeseca, ali ona je i dalje osjećala bolove u trbuhu. Promijenila je nekoliko liječnika, ali svako liječenje se pokazalo beskorisnim. Opet je završila u bolnici na operaciji koja je prikazala teški oblik tuberkulozne upale potrbušnice, odnosno crijeva su joj bila slijepljena i imala je puno čireva. Nisu imali nade za ozdravljenje. Svakim danom joj se stanje pogoršavalo. Bila je ispružena na krevetu nesposobna da se miče. Kada je Elza vidjela da joj ljudska pomoć beskorisna, odluči se moliti zagovoru časnog Leopolda iz Herceg Novog. Svakog dana se molila u živoj vjeri. Molila je da ozdravi 12. rujna na svetkovinu Majke Božje. Kada je završila s molitvom rekla je da je vidjela Leopolda i da joj je na pitanje hoće li ozdraviti 12. rujna odgovorio da hoće. Pod njezinim jastukom stalno je bila slika Leopolda i svaki dan je molila devetnicu Časnog Oca. No, bolest se svaki dan pogoršavala i stanje je izgledalo nepodnosivo. Na dan svetkovine Majke Božje 12. rujna Elza odlazi u Svetište. Prisustvovala je na jednom dijelu bogoslužja i molila Leopolda da ispuni svoje obećanje i ukaže joj milost. Tako i bude, u večernjim satima je ozdravila. Nakon toga dana nije imala nikakvu smetnju i bol koja je bila u vezi s prijašnjom bolesti. U znak svoje zahvalnosti, gospođica Elza potpuno je posvetila svoj život brizi za siročad.

Drugo čudesno ozdravljenje dogodilo se gospodinu Paolu Castelliu koji je rođen 2. ožujka 1902. Čudo je bilo 8. ožujka 1962. u 2 sata. Gospodin se razbolio u šezdesetoj godini života iako nikada prije nije bio bolestan. Bio je zemljoradnik i nakon uobičajenog dana zahvatili su ga jaki bolovi u trbuhu. Odlazi na operaciju misleći da ima čir, ali nakon što su ga liječnici otvorili vidjeli su da mu je više od metar crijeva bilo ozlijeđeno, dok je boja crijevnog nabora bila u tipičnoj boji mrtvog lista. Iako su liječnici željeli učiniti sve da ga spase, ali po njihovoj procijeni nije mu bilo spasa. Rekli su njegovoj ženi da će živjeti još par dana. Njegova žena, koja je štovala Leopolda, zamolila ga je za veliku milost. Toliko iskreno se molila zagovoru Leopolda da je bila sigurna da će njezin muž biti spašen. Tako je i bilo. Jedne noći tijekom molitve blaženom Leopoldu, muž joj se počne osjećati jako loše. Govorio je da umire, ali ona je bila sigurna u to da će biti dobro i da će ozdraviti. Leopold je uslišio molitve i uz Božju pomoć pomogao Paolu da ozdravi. Ovaj događaj ostavio je duboki dojam na liječnike, bolničare i na sve one koji su to saznali. Paolo se vratio kući potpuno zdrav i više nikada nije osjećao smetnje u vezi te bolesti.⁶⁸

⁶⁸ Isto, str. 407. – 412.

6.3. Sveti Marko Križevčanin

Marko Križevčanin bio je jedan od mnogobrojnih hrvatskih katoličkih mučenika. O njegovom podrijetlu se dosta raspravljalo, ali dokazano je kako dolazi iz Križevaca. Rođen je 1589. Kao mali dječak pristupio je isusovačkom redu. Studirao je filozofiju u Grazu, a radi iznimne darovitosti poslali su ga i na studij teologije na papinski zavod u Rimu. Za svećenika je zaređen 1615. Tijekom svojeg života i rada bio je svećenik, profesor, ravnatelj sjemeništa, arhiđakon te upravitelj opatije u Slovačkoj.

Živio je za svoju vjeru i ispovijedao ju je. Upravo u Slovačkoj doživio je mučeništvo za Isusa Krista. Pristaša protestantizma prisilio je Marka da se sa svojim isusovcima skloni u slovački grad Košice. God. 1619. vojska je zauzela grad i odlučila mučiti sve katolike, a osobito svećenike. Bačeni su u tamnicu, gdje je sveti Marko mučen i pogubljen. Umro je tako što su mu odrubili glavu 7. rujna 1619. Zbog njegovog mučeništva za vjeru proglašen je blaženim 1905. od strane pape Pia X. Svetim ga je proglasio papa Ivan Pavao II. devedeset godina kasnije, 2. srpnja u Košicama. Sveti Marko Križevčanin treći je kanonizirani hrvatski svetac. Spomendan svetog Marka slavi se 7. rujna. Po njegovom imenu se zove i rimokatolička župa u Križevcima te župna crkva u Zagrebu, a danas je on zaštitnik Bjelovarsko – križevačke biskupije.⁶⁹

Povijesni izvori o Marku Križevčaninu oskudni su, što je i razumljivo s obzirom na razdoblje u kojem je živio. Početak njegovog života još uvijek nije potpuno istražen, ali razdoblje školovanja, mučeništva i smrti jesu. U trenutku kada je grupa vojnika upala u grad Košice gdje su bili isusovci skupa sa svetim Markom, u kraljevskoj palači odlučili su ih zatvoriti u njihovim odajama. Nakon što su bili zatvoreni kalvinistički zapovjednik došao je do Marka i pokušao ga potkupiti te nagovoriti da prijeđe na njegovu vjeru i odrekne se rimskoga pape. Ponudio mu je imanje, ali Križevčanin nije prihvatio ponudu i jasno je dao do znanja kako ništa ne može uzdrmati njegovu vjeru i da je se nikada neće odreći. Nakon par sati njemu i njegovim prijateljima vojnici su im ušli u sobe i rekli im da se sprema na smrt jer su papisti. Muke koje su preživjeli bile su strašne, od batina do paljenja. Nakon što bi vojnicima to dosadilo nalazili su nove načine torture. Derali su im meso, rezali ih žive i palili ih bakljama, odnosno žigosali ih. Na kraju su ih ubili i nisu im dopustili da budu časno

⁶⁹ Paul, T., *Sveci: ilustrirana svjetske enciklopedija*, Zagreb, 2011., str. 248.

pokopani. Sveti Marko Križevčanin i njegova dva prijatelja hrabro su podnijeli mučeništvo i smrt te su do zadnjega trenutka ostali vjerni svojoj vjeri te Bogu i Isusu Kristu. Njihova vjera je bila jača od svake boli i patnje. Nakon što su proglašeni blaženima, relikvije su im podijeljene na nekoliko mjesta.⁷⁰

6.4. Sveti Fior

Svetac o kojemu će se pričati u nastavku rada jedan je od starijih svetaca na području Istarske županije. Iako nema puno podataka o njegovom životu i djelovanju, dat će se neki podaci koji su se uspjeli pronaći. Većina podataka temelji se na usmenoj predaji i onome što su povjesničari uspjeli istražiti i dokazati.

Još od srednjega vijeka u Puli se primjećuju predaja i kult svetog Flora, biskupa koji je u narodu poznatiji kao sveti Fior. Iako povijesni izvori ne kazuju jasno tko je bio sveti Fior i otkuda je zapravo, Pula ga i dan danas drži za svojeg biskupa. U povijesnim izvorima stoji da je ovaj svetac rođen u Puli. Njegovo sveto tijelo časti se u katedralnoj crkvi, a blagdan mu se slavi 27. listopada. Bio je ispovjednik i biskup. Da se javno crkveno štovao zaključeno je na temelju sačuvanog antifonara pulske katedrale. Danas se ovaj svetac drži kao zaštitnik župe u Lobariki i u Pomeru. Crkva svetog Flora u Pomeru datira između 1300. i 1400., a za kip koji se nalazi u crkvi umjetnici smatraju da je iz 14. ili 15. stoljeća. Smatra se da ga je za biskupa zareadio sveti Hermagora godine 50. pučke ere. Nakon što je sveti Fior nekoliko godina bio biskup u Puli, odlučuje otići u Palestinu kako bi posjetio sveta mjesta. Otišao je sa svojim arhidakonom bez ičijeg znanja, odnosno potajno. Kroz nekoliko godina želio se vratiti u Pulu na svoje mjesto biskupa, ali ono više nije bilo slobodno. Stoga je otišao u Fažanu, gdje je ostatak života proveo u pokori i razmatranju. Nakon njegove smrti tijelo su mi prenijeli u grad gdje su se nalazile kosti još nekoliko svetaca.⁷¹

⁷⁰ Peklić, I., *Hrvatski svetac: sveti Marko Križevčanin*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, NO. 535=53., 2018., str. 261. – 266.

⁷¹ Nežić, D., *Iz Istarske crkvene povijesti*, Pazin, 2000., str. 181. – 200.

7. POVEZANOST BLAŽENIKA I SVETACA S KULTURNOM BAŠTINOM

Ovaj dio diplomskog rada baviti će se kulturnom baštinom koja je pod zaštitnom UNESCO – a. Baština će se povezati sa životom blaženika i svetaca na području Republike Hrvatske. Za potrebe rada najprije će se definirati osnovni pojmovi poput baštine, kulturne baštine, UNESCO – a i slično. Nakon toga objasniti će se što je nematerijalna, a što materijalna kulturna baština te će se dati popis zaštićene baštine. U radu će se osvrnuti samo na onaj dio koji je povezan s katoličkom vjerom te svecima i blaženicima na ovome području.

Baština se može definirati kao nešto što može biti prirodno stvoreno ili od strane čovjeka. Uključuje materijalna i nematerijalna dobra u kojima se može razlikovati socijalna i duhovna baština kao nešto što je kolektivno stečeno. Pod materijalnim dobrima spadaju naselja, građevine i oruđa, dok nematerijalna dobra uključuju običaje, znanja i vještine. Baština kao takva pripada ljudima te ljudi pripadaju njoj. Također, može se definirati i kao povezanost prošlosti, sadašnjosti i budućnosti koje uključuje pravo čovjeka na njezino korištenje, obavezu čuvanja i dužnost stvaranja za neke nove generacije. Uključuje uvjerenja, znanja, norme i vrijednosti, društvene prakse, tradicije i običaje, mjesta ili bilo koji drugi izraz kulture. Kroz kulturnu baštinu i nasljeđe jača se nacionalni identitet nekog mjesta i naroda. Kao takva ona se može prenositi, rekreirati te modificirati. Prelazi iz generacije u generaciju te ako se ne cijeni i valorizira, lako može biti uništena.

Postoje različite razine baštine, što bi značilo da ona može biti svjetska, nacionalna, lokalna te osobna. Svjetska baština jest ona koja je poznata širokom broju ljudi i veliki raspon javnosti zna za nju. Nadalje, nacionalna baština obuhvaća spomenike većinom iz povijesti koji su od velike nacionalne važnosti. Baština koja je tipična za mala područja i u kojima zajednice imaju potrebu za oznakama da ostanu u dodiru s kolektivnom prošlošću naziva se lokalna. Osobna baština jest ona koja je povezana s ljudima koji su emocionalno vezani za određeni identitet.⁷²

Hrvatsko društvo, odnosno narod tijekom povijesti bilo je pod različitim vlastima, što je pridonijelo stvaranju raznolike kulturne baštine, kao i tradicijske kulture. Prema tome može se reći kako je na ovome području prisutna raznolikost i bogatstvo baštine. Prema hrvatskom strukovnom nazivlju kulturna baština definira se kao ukupnost materijalnih i nematerijalnih

⁷² Jelinčić, D. A., *Kultura u izlogu: kratki vodič za upravljanje kulturnim dobrima*, Zagreb, 2010., str. 13. – 21.

obilježja i praksi koje su naslijeđene iz prošlosti. Mogu se razlikovati tri osnovne kategorije kulturne baštine, a to su materijalna, socijalna i duhovna baština.⁷³

Kulturna baština, kako je već rečeno, ostatak je kulturnog nasljeđa nekog mjesta, a ostavljena je budućim generacijama da se o njoj brinu. Troškovi očuvanja baštine izrazito su veliki. Dugo vremena ti troškovi pokrivali su se, odnosno financirali putem javnih sredstava. S vremenom se počela povećavati potreba za drugim izvorima financiranja i drugim izvorima prihoda. Stoga se kulturnu baštinu stavilo u kontekst turizma koji je postao glavni izvor prihoda. Današnji je trend kulturnu ostavštinu vrednovati i oživljavati te pretvarati potencijalne turističke atrakcije u realne koje će turisti iz cijelog svijeta posjećivati. Pokazalo se kako je najučinkovitiji način vođenja brige o kulturnoj baštini njezina gospodarska valorizacija pomoću turističkih djelatnosti jer joj to omogućava i održivost i zaštitu.⁷⁴

Očuvanje kulturne baštine često je zahtjevno. Ulogu u očuvanju kulturne baštine ima čak i lokalno stanovništvo jer ona predstavlja sastavnicu njihova identiteta. Njima, ali i lokalnoj i nacionalnoj vlasti na brigu je ona prepuštena te ju je bez njih nemoguće očuvati. Stoga je bitno reći i kako briga o kulturnoj baštini ne može biti prepuštena samo konzervatorskoj službi, već i lokalnom stanovništvu. Pod svjetskom prirodnom i kulturnom baštinom spadaju prirodna i kulturna dobra koja su međunarodno priznata te radi njihove izvanredne i univerzalne vrijednosti su podvrgnuta posebnom očuvanju i zaštiti.

Svjetska prirodna i kulturna baština pod svojstvom je UNESCO – a. To je Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu kojoj je cilj potaknuti identifikaciju, zaštitu i očuvanje kulturne i prirodne baštine širom svijeta. Upravo to je utjelovljeno u međunarodnom ugovoru pod nazivom Konvencija o zaštiti svjetske i kulturne baštine 1972. Prema konvenciji na popis svjetske kulturne baštine uvrštavaju se:

- Spomenici (arhitektonska djela, djela monumentalnog kiparstva i slikarstva, natpisi, špiljske nastambe i dr.),
- Grupe objekata,

⁷³ Cifrić, I., Očuvanje baštine u kontekstu Europske unije, *Adrias*, NO. 20, str. 9. – 19.

⁷⁴ Slunjski, R., Turističkogeografski pristup u valorizaciji kulturne baštine, *Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja*, NO. 31, str. 163. – 172.

- Lokacije (djela čovjeka ili čovjeka i prirode, područja s arheološkim nalazištima).⁷⁵

Od godine kada je usvojena Konvencija pa sve do danas upisano je 1121 dobara. Od toga 869 su kulturna dobra, 213 prirodna te 39 mješovita dobra. U Republici Hrvatskoj upisano je 27 nepokretnih i nematerijalnih kulturnih dobara. Dakle, upisano je 10 nepokretnih kulturnih dobara na UNESCO – ov Popis svjetske baštine, zatim 15 nematerijalnih kulturnih dobara na Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Jedno dobro upisano je na Popis nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita te je jedno dobro upisano na Registar dobrih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta.⁷⁶

7.1. Nematerijalna kulturna baština

Nematerijalna kulturna baština bitna je odrednica kulturnog identiteta. Očuvanjem nematerijalne kulturne baštine razvija se i kulturna raznolikost te ljudska kreativnost. Prenosi se iz generacije u generaciju, a obnavljaju je društvo i zajednica. Prema Konvenciji za zaštitu nematerijalne baštine, definiraju je na sljedeći način. Naime, pod nazivom nematerijalna kulturna baština podrazumijevaju se izrazi, umijeća, znanja i predstavljanja poput instrumenata, predmeta i kulturnog prostora. Bitno je da sve to društvo, skupine i pojedinci prepoznaju kao dio vlastite kulturne baštine.⁷⁷

Po svojoj definiciji nematerijalna kulturna baština obuhvaća običaje, vjerovanja, znanja i vještine. U nju ubrajamo:

- Jezik, dijalekte, govore i toponimiku, sve vrste usmene književnosti,
- Folklorno stvaralaštvo na području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, mitologije i sl.,

⁷⁵ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59130>, 20. kolovoza 2020.

⁷⁶ Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/kulturna-bastina-na-unesco-ovim-popisima/17251>, 20. kolovoza 2020.

⁷⁷ Službena stranica UNESCO – a, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132540>, 20. kolovoza 2020.

- Tradicijska umijeća i obrede,
- Kulturološke obrede na kojima se češće susreću tradicionalne puče vrijednosti poput sajмова, svetkovina i slično.⁷⁸

Republika Hrvatska 2005. ratificirala je Konvenciju za zaštitu nematerijalne kulturne baštine Zakonom o prihvaćanju Konvencije. Konvencijom su utemeljena dva popisa baštine, a to su Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva i Popis nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita. Kako je Hrvatska dugo nastojala očuvati svoju tradicijsku kulturu i dobra pridružila se akcijama UNESCO – a. Vodeću ulogu ima Ministarstvo kulture te ono potiče provedbu Konvencije i koordinira rad stručnih tijela i građanskih udruga u prepoznavanju nematerijalnih kulturnih dobara. Uz Ministarstvo kulture tu se nalaze i niz stručnjaka iz muzeja i znanstvenih ustanova. Prema broju kulturnih dobara na UNESCO – vom popisu Hrvatska je među prvima u Europi.⁷⁹

U posljednjih dvadesetak godina na različite načine UNESCO je promicao nematerijalnu baštinu. To je činio međunarodnim instrumentima, programima i tiskovinama. Nadalje, kroz različite programe težili su očuvanju nematerijalne baštine. Neki od tih programa jesu Proglašenje remek – djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva, živuća ljudska blaga, ugroženi jezici, tradicionalna glazba svijeta. Ciljevi tih programa jesu da se prepozna i istakne vrijednost kulturne baštine, zatim da se zabilježi i vrjednuje nematerijalna i usmena baština svijeta. Također jedan od ciljeva je i da se provedu registri nematerijalne baštine te da se usvoje legalne i administrativne mjere za njezino očuvanje i zaštitu.⁸⁰

U Republici Hrvatskoj nematerijalna kulturna baština ima izrazitu važnost. Zajednice i skupine ljudi njeguju u svojim sredinama nematerijalnu baštinu na različite načine. Kako održavanjem sajмова, tradicijskih plesova, igara, tako i usmenom predajom s generacije na generaciju. Na ovome području nematerijalna kulturna dobra čuvaju se izradbom i čuvanjem zapisa o njima te poticanjem njihova prenošenja i njegovanja u izvornim i drugim sredinama

⁷⁸ Carek, R., Nematerijalna kulturna baština: UNESCO i njegova uloga, *Informatica museologica*, NO. 3 – 4 , str. 69. – 71.

⁷⁹ Maljković, Z. (ur.), *Blaga Hrvatske: neprocijenjiva prirodna i kulturna baština*, Zagreb, 2013., str. 192.

⁸⁰ Carek, R., Nematerijalna kulturna baština: UNESCO i njegova uloga, *Informatica museologica*, NO. 3 – 4 , str. 69. – 71.

te zajednicama. Važnost nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj očituje se i u programima koji se osnivaju radi zaštite i očuvanja. Neki od tih programa jesu Stručni savjet za nematerijalnu baštinu koji je osnovan 2002. na prijedlog Hrvatskog povjerenstva za UNESCO. Djeluje u sklopu Ministarstva kulture, a sastoji se od uglednih stručnjaka s različitih područja povezanih s nematerijalnom baštinom. Nadalje, Odsjek za nematerijalnu kulturnu baštinu koji je osnovan 2004. Također važno je reći kako su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Odjel za Unesco dobili zahvalu Odjela za nematerijalnu baštinu UNESCO – a za kontinuirani interes i aktivnost na području nematerijalne kulturne baštine. To sve dokazuje važnost i rad na očuvanju baštine od strane hrvatskih stručnjaka te lokalnog stanovništva.⁸¹

Što se tiče očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj ono se provodi sustavno. Cilj Ministarstva kulture jest da u različite aktivnosti uključe i različite sektore te sve razine društva kako bi se onda aktivno provodilo planiranje mjera zaštite kao i njihovo provođenje. Samo očuvanje moguće je uz poštivanje mjera zaštita poput dostupnosti dobra javnosti, prenošenja i njegovanja dobra, kako u izvornim tako i u drugim sredinama, pokazati i promovirati funkciju te značaj dobra, poticati lokalno stanovništvo na sudjelovanju u izvođenju, promicanju i kreiranju dobra, različite edukacije i slično. Upravo iz tog razloga Ministarstvo kulture svake godine potiče na uključivanje nematerijalne baštine u formalnu i neformalnu edukaciju, razvojne projekte, adekvatnu ponudu na tržištu, istraživanja, planiranja održivog razvoja, razvijanja kreativnih ideja i proizvoda kojima se može lakše pristupiti kulturnoj baštini i slično.⁸²

Na UNESCO – vom popisu nematerijalne kulturne baštine u Republici Hrvatskoj nalazi se slijedeća nematerijalna baština:

- Bećarac,
- Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske,
- Kraljice ili ljelje,
- Zvončari Kastavštine,

⁸¹ Na i. mj.

⁸² Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/izdavacka-djelatnost/hrvatska-nematerijalna-kulturna-bastina-na-unesco-ovim-listama-19524/19524>, 20. kolovoza 2020.

- Ojkanje,
- Čipkarstvo u Hrvatskoj,
- Umijeće izrade drvenih tradicijskih igračaka s područja Hrvatskog zagorja,
- Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskoh primorja,
- Festa svetog Vlahe,
- Za križen,
- Nijemo kolo Dalmatinske zagore,
- Sinjska alka,
- Klapsko pjevanje.⁸³

Za potrebe ovoga rada nematerijalna kulturna baština koja će se u nastavku obraditi bit će samo ona koja je povezana s katoličkom vjerom ili blaženicima te svecima. Stoga u nastavku slijedi obrada Feste svetog Vlahe te Za križen.

Festa svetog Vlahe

Sveti Vlaho živio je u 3. stoljeću te je bio liječnik i biskup. Kao kršćanin je umro mučeničkom smrću 3. veljače 316. Ovaj svetac štuje se u cijeloj Europi, ali i u ostatku svijeta. Poznat je u Peruu, Kubi, Polineziji, Americi i Japanu. No, u njegovom štovanju definitivno prednjači Dubrovnik koji ga 971. uzima za zaštitnika. Može se reći kako su sada Sveti Vlaho te grad Dubrovnik toliko povezani da je čak lokalno stanovništvo ponosno što imaju takvog zaštitnika. Jako ga poštuju, odani su i osjećaju da mu pripadaju. Početak štovanja svetog Vlaha započeo je legendom o svećeniku iz crkve sv. Stjepana. Naime, Vlaho se ukazao svećeniku i upozorio ga na napad od Mlečana te je tada poslan s neba da zaštiti Dubrovnik.

Blagdan svetog Vlaha u Dubrovniku se slavi kao državna svečanost jer su prema njemu stvorili dubrovački kolektivni identitet i državnu samosvojenost. U danima kada se Festa održavala dolazili su različiti slojevi dubrovačkog društva. Bili su prisutni redovnici,

⁸³ Maljković, Z. (ur.), *Blaga Hrvatske: neprocijenjiva prirodna i kulturna baština*, Zagreb, 2013., str. 192.

kanonici, kler, pomorci, žene, stranci i mnogi drugi. Prisustvovao je sav narod bez obzira na društvene slojeve, dobne i rodne skupine. Ova proslava jedna je od najjačih dubrovačkih tradicija. Ona je povijesni simbol ujedinjenja crkvenog, državnog i narodnog duha grada.

U Dubrovniku ovaj svetac štuje se kao sveti čovjek, zaštitnik, branitelj sloboda. Slave ga u Dubrovniku, ali i u svim ostalim gradovima diljem svijeta gdje se nalaze Dubrovčani. Štuju ga čak i oni koji nisu vjernici, ali su Dubrovčani ili se tako osjećaju. Povijesni podaci o Festi svetog Vlahe datiraju još iz 15. stoljeća. Već tada Festa se odvijala kroz tri dana, svečano molitveno trodnevlje. Početak bi bio svakog 30. siječnja u crkvi sv. Vlaha, zatim bi se nastavljalo 2. veljače na Svijećnicu i tada bi se otvarala Festa. Tradicija se nastavila do današnjeg dana. Danas na dan svetog Vlahe Dubrovčani uz zvonjavu gradskih zvona podižu zastavu s njegovim likom, dok djevojke u narodnim nošnjama prinose darove zemlji. Početak Feste označavaju zvuci svečane himne, miris lovorike i svijeća, let bijelih golubica koje simboliziraju mir te naravno zanos lokalnog stanovništva. Dan svetog Vlaha koji se slavi 3. veljače naviješten je glazbom crkvenih zvona u Dubrovniku. Festa se sastoji od procesije koja je najstariji i najstabilniji dio ovoga događaja. Zatim slijedi misa pred Katedralom koju predvodi biskup. Također tu je i ophod gradom u kojemu svi sudjeluju. Tada se nose svetačke moći u relikvijama koje su obložene ili srebrom ili zlatom ili pak nekim dragim kamenjem. Tamo se nalaze moći svetog Vlahe te drugih svetaca iz prvih stoljeća kršćanstva.

Za Dubrovčane ovaj dan je jedan od najvažnijih dana u godini. Kod njih je pitanje časti doći i sudjelovati na Festi. Ovaj dan je trajna materijalna i nematerijalna baština grada Dubrovnika i stanovnika. Stoga poseban osjećaj ponosa su imali kada je dana 30. rujna 2009. Festa svetog Vlaha upisana u UNESCO – ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Dubrovčani su na ovo priznanje izrazito ponosni jer je ovo bit dubrovačke duše i identiteta, kao i slobodne i mira naroda. Bez kršćanske vjere i katoličke tradicije te bez bliske povezanosti naroda i njihovog zaštitnika ništa od ovoga se ne bi ostvarilo. Upravo vjera je ona koja je povezala narod i koja ih povezuje i dan danas.⁸⁴

⁸⁴ Isto, str. 252. – 257.

Za križen

Hvarske procesije u Velikom tjednu

Kao glavni događaj kršćanske liturgijske godine navodi se blagdan Uskrs kojim se slavi Isusovo uskrsnuće i spasenje ljudskoga naroda. Razdoblje Uskrsa započinje korizmom, odnosno četrdesetodnevnom pripremom za proslavu Kristova uskrsnuća kroz molitvu i pokoru. Nakon toga slijedi Cvjetna nedjelja te Veliki tjedan. Veliki tjedan vrijeme je prisjećanja na Kristovu muku te bolnu smrt na križu. Kršćani diljem svijeta kao najveći blagdan slave Uskrs, a tjedan dana nakon Malim Uskrsom završava to razdoblje. Na području Republike Hrvatske ovo razdoblje ispunjeno je različitim tradicijama koje se razlikuju od mjesta do mjesta.

Otok Hvar ima bogatu povijest, mnoge tradicije i običaje pa time i bogatu kulturnu baštinu. Za otok Hvar i njegove stanovnike procesija Za križen označava vjerski, kulturni i društveni identitet naroda. Za križen je ophodna procesija koja u noći s Velikog četvrtka na Veliki petak povezuje čak šest mjesta središnjeg dijela otoka, a ta mjesta su Jelsa, Plitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj i Vrboska. Nakon obreda za Veliki četvrtak započinje procesija istodobno u svim navedenim mjestima, a predvođeni su križonošama. Procesija se kreće u smjeru kazaljke na satu te posjećuje crkve i svečano ukrašene Božje grobove susjednih mjesta. Završava se u zoru na Veliki petak povratkom procesija u svoje župne crkve. Tijekom procesije narod prijeđe oko dvadeset kilometara i ona traje oko osam sati. Kroz tih osam sati ljudi hodaju i mole se Bogu. Ovu procesiju ne organizira crkva već sami vjernici.

Kroz povijest procesija Za križen prvi put se spominjala 1658. Tada su vjernici prvi put putem dokumenta zatražili dozvolu za održavanje procesije. Nakon 1658. procesija se spominjala još nekoliko puta u različitim dokumentima i s različitim ciljevima. Nekada se spominjala kao da je zabranjena, a nekada kao da se smije održavati. Sve to mijenjalo s obzirom na vlast i režim koji je u to vrijeme postojao. Danas na Hvaru procesija se održava svake godine. Tijekom procesije križonoša nosi križ kao molbu ili zahvalnost te kao simbol vjere, pobožnosti te poštovanja prema Isusovoj mucu. Za stanovnike Hvara nositi križ tijekom procesije velika je čast. Stanovnici se unaprije zapisuju kako bi nosili križ, a ponekad znaju upisivati i još nerođenu djecu. Križonoša tijekom procesije sam poziva i raspoređuje pratnju. Odmah pored njega nalazi se najbliža rodbina, zatim najbliži prijatelji. Tijekom procesije svi prate križonošu. Za nošenje križa upisane su brojne hvarske obitelji.

Glavni sadržaj procesije Za križen je pjevanje Gospina plača koji se unaprijed vježba i isprobava. Osim Gospina plača pjevaju se i razni napjevi, kao i molitve. Procesija se još od prvog spomena neprekidno održava. U Drugom svjetskom ratu bila je kratko zabranjena, ali nakon toga su je opet počeli održavati. Već gotovo pet stoljeća stanovništvo otoka Hvara, kao i brojni hodočasnici, okupljaju se oko križa te se mole Bogu i Isusu Kristu. Ova procesija je poveznica ne samo mjesta na otoku Hvaru već i mjesta u cijeloj Hrvatskoj jer mnogi ljudi odlaze na procesiju i sudjeluju u njoj. Na UNESCO – ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva upisana je 2009.⁸⁵

Slika 11. Prikaz Feste sv.Vlaha i procesije Za križen

Izvor: <https://hkm.hr/kulturni-biseri/festa-svetog-vlaha-milenijska-veza-sveca-zastitnika-i-dubrovnika/>,

https://croatia.hr/Images/t900x60010704/croatia_dalmatia_split_jelsa_easter_procession_001.jpg, 21. kolovoza 2020.

⁸⁵ Isto, str. 259. – 263.

7.2. Materijalna kulturna baština

Materijalnu kulturnu baštinu moguće je definirati kao ukupnost umjetničkih ili simboličkih materijalnih obilježja i praksa. Ona je fizički vidljiva te ju je moguće opipati. Kao što je već prethodno navedeno, u ovu kategoriju kulturne baštine spadaju nepokretna dobra poput različitih građevina, spomenika, lokaliteta i slično.⁸⁶

U Republici Hrvatskoj upisno je devet kulturnih dobara, a to su:

- Stari grad Dubrovnik,
- Dioklecijanova palača i srednjovjekovni Split,
- Starigradsko polje Hvar,
- Stećci, srednjovjekovni nadgrobni spomenici,
- Povijesna jezgra Trogira,
- Ranokršćanski kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču,
- Katedrala sv. Jakova u Šibeniku,
- Venecijanski obrambeni sustav 16. i 17. stoljeća.⁸⁷

Kao što je to učinjeno za nematerijalnu kulturnu baštinu, tako će se i za materijalnu kulturnu baštinu posvetiti samo onim lokalitetima ili građevinama koje su povezane s kršćanstvom te imaju veliki značaj za vjeru. Tako će se u nastavku obraditi Ranokršćanski kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču te Katedrala svetog Jakova u Šibeniku.

⁸⁶ Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, <http://struna.ihjj.hr/naziv/materijalna-kulturna-bastina/22567/>, 24. kolovoza 2020.

⁸⁷ Službena stranica UNESCO – a, <https://whc.unesco.org/en/list/stat>, 24. kolovoza 2020.

Ranokršćanski kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču

Istarski poluotok poznat je po bogatoj prošlosti te vrijednim tragovima svoje povijesti. Istra je uvijek bila žarište kulturnih zbivanja te je to ostala i danas. Upravo zbog toga što je tijekom povijesti bila u različitim žarištima i kulturama, danas ima poseban kulturni identitet. Skoro u svakome gradu na Istarskom poluotoku nalazi se neki umjetnički i kulturni spomenik koji daje identitet gradu i narodu. Kako ostali gradovi, tako i Poreč čuva brojne spomenike iz raznih vremenskih razdoblja. Visoku spomeničku vrijednost u ovome gradu imaju kule i bedemi, kuće svetaca, franjevačka crkva, a posebno mjesto među gradskim spomenicima ima kompleks Eufrazijeve bazilike.

Na mjestu Eufrazijeve bazilike bilo je najprije sagrađeno par drugih objekata. Prvi sakralni objekt na tome mjestu bio je Maurov oratorij koji je sagrađen u 4. stoljeću. U 5. stoljeću sagrađen je kompleks predeufrazijeve bazilike koji je bio trobrodna građevina. Sastojao se od prostrane crkve, korskih klupa, cisterne i krstionice. Gradnja Eufrazijeve bazilike započela je u 6. stoljeću, a samo podizanje bazilike potaknuo je biskup Eufrazije. Izgradnja je započela 553. Kompleks se sastojao od tri četverokutne dvorane koje su bile odvojene zidovima. Srednja dvorana služila je za euharistiju, južna dvorana čuvala je relikvije, odnosno tjelesne ostatke sveca Maura. U sjevernoj dvorani nalazila se krstionica. Bazilika je uređena mnogim skulpturama i mozaicima koji prikazuju stvaranje čovjeka. Prikazani su kršćanski motivi poput Isusa Krista, apostola, Bogorodice, mučenika i svetaca, anđela i mnogi drugi motivi.

Eufrazijeva bazilika uklopljena je u sliku grada Poreča. Ovu građevinu čine trobrodna bazilika, crkveno predvorje, osmerokutna krstionica, biskupska palača, grobna kapela. Zvonik je podignut u 16. stoljeću, a cijeli kompleks je stradao u 18. stoljeću. Nakon Drugog svjetskog rata započela je kompletna restauracija. Danas zbog dobre sačuvanosti ovaj kompleks jedan je od najznačajnijih spomenika na hrvatskom tlu. Također najbolje je sačuvan kompleks takvog tipa na svijetu te je kao takav upisan na UNESCO – ov popis najvrjednije svjetske kulturne 1997. Iako je to spomenički prostor od velike tradicijske i kulturne vrijednosti, bazilika je ujedno i važan sakralni prostor koji danas posjećuje velik broj ljudi bez obzira na vjeru i narodnost.⁸⁸

Slika 12. Prikaz Eufrazijeve bazilike u Poreču

⁸⁸ Maljković, Z. (ur.), *Blaga Hrvatske: neprocijenjiva prirodna i kulturna baština*, Zagreb, 2013., str. 156. – 165.

Izvor: <https://www.myporec.com/hr/otkrijite-porec/ne-propustite/56>, 21. kolovoza 2020.

Katedrala svetog Jakova u Šibeniku

Početkom 15. stoljeća grad Šibenik doživio je svoj procvat. Kada su ojačale trgovačke veze i pomorska trgovina u grad su počeli stizati umjetnici iz Trogira, Zadra, Splita i Dubrovnika. Počeo se formirati grad gradnjom glavnog trga, kompleksa bunara, gradskih zidina i drugih važnih građevina poput Gradske vijećnice. Nadalje, gradile su se male crkvice, palače i patricijske kuće koje su Šibeniku dale potpuno nov izgled i značaj. Što se tiče gradnje katedrale odluka je donesena još 1402. Međutim, gradnja je započela tek dvadesetdevet godina kasnije zbog rata s Venecijom i to na mjestu gdje je prije bila mala crkva svetog Jakova.

Za katedralu sv. Jakova smatra se da je bila najzahtjevnija sakralna građevina 15. i 16. stoljeća na Jadranu. U gradnji su sudjelovali brojni klesari i graditelji iz različitih dijelova Dalmacije. Šibenska katedrala smatra se jednom od najvrjednijih građevina jer su u njezinoj izgradnji do izražaja došle inovativnost i hrabrost graditelja, kao i originalna arhitektonska rješenja koja je čine jedinstvenom među svim kršćanskim crkvama. Uz to njezina gradnja imala je i simbolički značaj jer je ona bila kulminacija grada Šibenika da se odvoji od Trogirske biskupije i stvori vlastitu crkvu i komunalnu autonomiju.

Što se tiče same gradnje, kamen je dovezen s kamenoloma s Korčule, Brača, Krka te Raba. Zidovi, svodovi i kupole izgrađeni su isključivo od kamena, bez zidarskog veziva. Na početku gradnje angažirani su majstori s talijanskog područja Francesco di Giacomo, Lorenzo Pincino i Antonio di Pier Paolo Bussato. Domaći majstori koji su sudjelovali u gradnji jesu Andrija Budčić i Budisa Slafčić.

Prva faza gradnje katedrale bila je od 1433. do 1441. i tada su se izgradili pobočni zidovi te dva portala. Druga faza gradnje počela je 1444. U drugoj fazi glavni projektant bio je Juraj Dalmatinac koji je radio na katedrali sve do svoje smrti 1475. On je promijenio plan gradnje katedrale te je uveo tlocrt prema kojemu bi se katedrala gradila u obliku križa. Sagrađio je svetište, krstionicu, sakristiju te je započeo gradnju kupole. Uveli su reljefne portrete poput 71 ljudske glave i 3 lavlje za koje ni danas nije poznato jesu li to obični građani ili su imali neki povijesni značaj. Treću fazu gradnje katedrale koja je započela nakon smrti Jurja Dalmatinca započeo je Nikola Firentinac 1477. U njegovom vodstvu sagrađeni su bočni zidovi, završena je kupola, ukrašene su apside te je izveden svod od kamenih ploča. Gradnja katedrale završila je 1536., a posvećena je devetnaest godina poslije, odnosno 1555.

Šibenska katedrala svetog Jakova je jedinstven primjerak arhitekture. Njezina jedinstvenost bila je primjer i drugim umjetnicima te graditeljima za druge projekte poput crkava diljem Dalmacije. Katedrala je spojila sakralno i svjetovno te su vjernici rado odlazili tamo. Na skulpturnim portretima koji su bili izrađeni u prirodnoj veličini Šibenčani su možda prepoznali nekog od svojih sugrađana, članova obitelji ili čak sami sebe. Unutrašnjost katedrale podijeljena je na tri lađe. Na začelju crkve nalazi se krstionica, dok se ispred pročelja nalazi mali trg. U novije doba na tom trgu smještena je skulptura Jurja Dalmatinca koju je izradio Ivan Meštrović. Začelje katedrale završava trima apsidama, a na fasadi se nalazi tekst pohvale tadašnjem šibenskom biskupu i gradskom knezu i natpis da je apside ostvario Juraj Matejev Dalmatinac.

Katedrala danas nije samo prostor za crkvena okupljanja i molitvu, već je to građevina koja simbolizira grad i njegove građane. Kao takva 2000. je uvrštena u UNESCO – ov popis svjetske kulturne baštine. S obzirom na to da je katedrala dospjela na popis svjetske kulturne baštine, to je vrijedno priznanje i za hrvatske majstore iz 15. i 16. stoljeća. Katedrala je doživjela i bombardiranje, ali bez obzira na to i danas ju mnogi posjećuju i dive se njezinoj jedinstvenosti. Smatra se simbolom visoke kulture u Dalmaciji, prikazuje veliko znanje i

umijeće njezinih graditelja i može se reći kako je jedna od većih kulturnih blaga na hrvatskom području.⁸⁹

Slika 13. Prikaz katedrale svetog Jakova u Šibeniku

Izvor: <https://www.traveleuropa.ro/obiective-turistice-sibenik-cladirea-episcopala/>, 21. kolovoza 2020.

Na slici prikazanoj pod brojem trinaest može se uočiti vanjski dio katedrale sv. Jakova u Šibeniku. Također prikazan je i unutarnji dio katedrale sa specifičnim detaljima.

⁸⁹ Isto, str. 185. – 188.

Uz obrađenu materijalnu i nematerijalnu baštinu s UNESCO – ov popisa svjetske kulturne baštine ostala je još i pristupna lista UNESCO – a. Pristupna lista sastoji se od dvanaest kulturnih jezgri. Na listi se nalaze:

- Tvrđava u Osijeku,
- Korčula,
- Motovun,
- Primoštenski vinogradi,
- Veliki Tabor,
- Lubenice,
- Blaca,
- Hrvatski limes,
- Solinski i carski rimski kamenolomi na otoku Braču,
- Varaždin,
- Zadar,
- Ston i Mali Ston.⁹⁰

Iako se na pristupnoj listi nalazi nekoliko dobara koji su navedeni iznad u radu, za ovaj dio obraditi će se samo Blaca iz razloga što je ono usko povezano sa temom rada odnosno sa katoličkom vjerom.

Blaca

Na otoku Braču nalazi se izolirano mjesto po imenu Blaca. Mnogi ljudi smatraju je pustinjom, ali ne u geografskom smislu već u kulturnom. Tamo žive ljudi koji žele služiti Bogu živjeći strog pokornički život. Ovaj lokalitet nalazi se između Murvice i Milne na otoku Braču. Zapisi o ovome mjestu datiraju iz 16. stoljeća, točnije od 1551. kada su poljički

⁹⁰ Isto, str. 285. – 319.

svećenici Matija Tomašević i don Grgur Martinović tamo našli svoj duhovni mir te spas od nevolja koje su ih snašle.

Godinu dana nakon što su se tamo smjestili svećenici osnovali su redovničku zadrugu i počeli su obrađivati zemlju. U 1570. dobili su dozvolu od bračkog kneza za gradnju samostana i crkve. Tada su im se pridružili i svjetovnjaci s Brača koji su bili željni života u vjeri i zajedništvu. Vremenski su počeli povećavati svoje posjede te su stvorili trgovinu koja je poznata pod nazivom Popova vala. Proizvodili su med, vino i proizvode raznih kultura. Prirodna špilja Ljubitovica jezgra je samostana u Blaci, a 1588. je sagrađena i crkvice. Također, redovnici su sagradili i kuće različitih oblika i namjena.

Kroz povijest na ovome području živjelo je mnogo redovnika koji su radili i stvarali, ali živjeli su u malim zajednicama. Nekoliko stoljeća Blaca je bila jedno od najjačih gospodarskih subjekata na otoku, ali nakon nekoliko nesreća te prirodnih nepogoda smanjio se broj stanovnika i gospodarska vrijednost. Bila je osnovana i tiskara, a 1912. podignuli su i školu koja je tamo bila i školovala mlade nekoliko desetljeća. Jedan period Blaca je bila i svjetski poznata zvjezdarnica.

Danas je ovo jedna zaokružena cjelina koja predstavlja primjer sjedinjenja graditeljstva i izvorne prirode. Osim što joj vanjski izgled privlači ljude diljem svijetu, tu su i građevine poput knjižnice u kojoj se može vidjeti rukopise pisane hrvatskom ćirilicom, zatim starinsko oružje, teleskopi, satovi, glasovir i slično. Ovo mjesto je žarište znanosti, kulture i umjetnosti na hrvatskom tlu.⁹¹

Osim dobra kulturne baštine koja su pod UNESCO – om mora se reći kako Hrvatska, a tako i Istra, ima još puno objekata, građevina i drugih dobara koja su povezana s ovom temom rada. Naprimjer, u Istarskoj županiji, odnosno Porečkoj i Pulskoj biskupiji, postoji jako velik broj crkvi i sakralnih objekata koje osim što prikazuju materijalnu manifestaciju duhovnosti i pobožnosti, jedinstven su primjer arhitekture te povezanost naroda diljem svijeta. Iako su mnogi ljudi protiv vjere i crkve, ne može se poreći njihova duhovna i materijalna važnost za gradove u kojima se nalaze. Bez obzira na to tko je koje vjeroispovijedi, ljudi dolaze i obilaze sakralne objekte kao vid kulturnog ili čak vjerskog turizma.

⁹¹ Isto, str. 300. – 301.

8. ZAKLJUČAK

Ovaj diplomski rad dokazao je kako je kršćanstvo i katoličanstvo, unatoč svim preprekama koje je prošlo kroz povijest, jedna od najzastupljenijih vjera na području Republike Hrvatske pa time i Istarske županije. Kroz vjeru čovjek se susreće s Bogom u različitim djelima i aktivnostima. Upravo takav susret imali su blaženici i sveci na ovome svijetu i nisu odustajali od toga bez obzira na sve prepreke i posljedice svoje vjere. Rad je također pokazao kako kroz vjeru i duhovnost čovjek mora i može biti dovoljno jak da se izbori sa svim poteškoćama na najbolji mogući način, bez odustajanja. Tvrdnju da je katolička vjera najzastupljenija dokazuju i statistički podaci koji su navedeni u radu, a prikazuju kako je u Republici Hrvatskoj 85% stanovništva i Istarskoj županiji 75% stanovništva katoličke vjeroispovijedi.

Što se tiče blaženika i svetaca, kroz rad pokazalo se tko su oni, kako su postali to što jesu te koja je njihova važnost u životima naroda, identiteta te kulturne baštine ovoga područja. Ponizan način života, iskrenost, spremnost na pomoć, molitva, neodustajanje od vjere, osim što su velike odlike blaženika i svetaca također je upravo to ono što ih je povezalo s narodom i zbog čega su postali uzori ljudima diljem svijeta. Da bi postali blaženi ili sveti, potrebno je dokazati kako su živjeli, kome su pomagali, njihova djela kroz život te čudo ili dva nakon smrti. Tada se pokreće proces beatifikacije, odnosno osoba se proglašava blaženom ako je dokazano jedno čudo, a kasnije kanonizacijom može postati sveta ako su dokazana dva čuda. U Hrvatskoj postoji mnogo svetaca i blaženika o kojima ima dosta podataka te su u radu oni i prikazani. Što se tiče Istarske županije, ima ih isto dosta, ali svi su oni živjeli u ranoj povijesti te je podatke jako teško pronaći ili ih uopće ni nema. Noviji blaženik koji je poznat u cijelome svijetu je Miroslav Bulešić na kojeg je Istarski narod izrazito ponosan.

Nadalje, mora se reći kako su blaženici i sveci, osim povezanosti s ljudima, također povezani i s kulturnom baštinom ovoga prostora. Kako materijalna tako i nematerijalna baština nastale su kroz vjeru i povezanost s ovim blaženim i svetim osobama. Neka dobra od te kulturne baštine nalaze se i na UNESCO – voj listi Svjetske kulturne baštine te je ona i u radu obrađena. Za sam kraj, mora se spomenuti kako Hrvatska tako i Istra ima još jako puno dobara koja su vrijedna spomena. Sagrađeni su mnogi sakralni objekti koje povezuju ljude diljem svijeta. Istarska županija obiluje crkvicama u različitim dijelovima županije koje su jedinstvene kako po arhitekturi tako i po djelovanju. Upravo radi toga možda u bliskoj mogućnosti biti će ih moguće turistički valorizirati.

LITERATURA

Knjige:

1. Alviž, J., i dr., *Katolička crkva u Hrvatskoj*, Zagreb, 2018.
2. Bartolić, M., *Miroslav Bulešić – svećenik i mučenik*, II. izdanje, Pazin, 1990.
3. Bartolić, M., *Miroslav Bulešić – sluga Božji*, III. izdanje, Pazin, 2000.
4. Jelinčić, D. A., *Kultura u izlogu: kratki vodič za upravljanje kulturnim dobrima*, Zagreb, 2010.
5. Jakovljević, I. (ur.), *Mons. Dragutin Nežić i Istarska Crkva*, Pazin – Poreč, 2019.
6. Kutleša, D., *Euharistijsko slavlje: proglašenje blaženim Miroslava Bulešića, svećenika*, Pula, 2013.
7. Matešić, M., *Krvava krizma Lanišće 1947.*, Lanišće, 2007.
8. Maljković, Z. (ur.), *Blaga Hrvatske: neprocijenjiva prirodna i kulturna baština*, Zagreb, 2013.
9. Nežić, D., *Iz Istarske crkvene povijesti*, Pazin, 2000.
10. Nikolić, V., *Stepinac mu je ime, zbornik uspomena i svjedočanstava i dokumenata*, 1. dio, Zagreb, 1991.
11. Nikolić, V., *Stepinac mu je ime, zbornik uspomena i svjedočanstava i dokumenata*, 2. dio, Zagreb, 1991.
12. Pietro Bernardi da Valdiporro, P., *Blaženi Leopold kapucim iz Herceg – Novog*, Zagreb, 1976.
13. Paul, T., *Sveci: ilustrirana svjetske enciklopedija*, Zagreb, 2011.
14. Šanjek, F., *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb, 1996.
15. Škunca, J., *Zadarski sveci*, Zadar, 2019.

Članci u časopisu:

1. Cifrić, I., Očuvanje baštine u kontekstu Europske unije, *Adrias*, NO. 20, str. 9. – 19.
2. Carek, R., Nematerijalna kulturna baština: UNESCO i njegova uloga, *Informatica museologica*, NO. 3 – 4, str. 69. – 71.
3. Peklić, I., Hrvatski svetac: sveti Marko Križevčanin, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, NO. 535=53., 2018., str. 261. – 266.
4. Slunjski, R., Turističkogeografski pristup u valorizaciji kulturne baštine, *Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja*, NO. 31, str. 163. – 172.
5. Špehar, M., Sveci i kršćanska duhovnost prema zdravlju i bolesti, *Acta medico – historia Adriatica: AMHA*, NO. 2., 2012., str. 339. – 350.

Internetski izvori:

1. Hrvatska biskupska konferencija, <http://hbk.hr/hrvatski-sveci-i-blazenici/>, 6. kolovoza 2020.
2. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, <http://struna.ihjj.hr/naziv/materijalna-kulturna-bastina/22567/>, 24. kolovoza 2020.
3. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (kršćanstvo), <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34232>, 4. kolovoza 2020.
6. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (katolicizam), <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30899>, 4. kolovoza 2020.
7. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (pravoslavlje), <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50015>, 4. kolovoza 2020.
8. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (protestantizam), <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50748>, 4. kolovoza 2020.
9. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (nestorijanizam), <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43493>, 4. kolovoza 2020.
10. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (sveci), <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2623>, 6. kolovoza 2020.

11. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (kapucini), <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30344> , 11. kolovoza 2020.
12. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (svjetska prirodna I kulturna baština), <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59130> , 20. kolovoza 2020.
13. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/kulturna-bastina-na-unesco-ovim-popisima/17251>, 20. kolovoza 2020.
14. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/izdavacka-djelatnost/hrvatska-nematerijalna-kulturna-bastina-na-unesco-ovim-listama-19524/19524>, 20. kolovoza 2020.
15. Službena stranica Zagrebačke nadbiskupije, <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> , 7. kolovoza 2020.
16. Službena stranica Vatican News, <https://www.vaticannews.va/hr/crkva/news/2020-05/zivot-smrt-miroslav-bulesic-100-godina-rodjenja.html?fbclid=IwAR0U7b5ZEm2cLXSvCfmx0DjD0-WgyFIG4NG3Hsqgdk1VmiKCJnT6Z-5OIXA> , 9. kolovoza 2020.
17. Službena stranica UNESCO – a, <https://whc.unesco.org/en/list/stat>, 20. kolovoza 2020.
18. Službena stranica UNESCO – a, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132540>, 20. kolovoza 2020.
19. Službena stranica UNESCO – a, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132540>, 20. kolovoza 2020.
20. Službena stranica UNESCO – a, <https://whc.unesco.org/en/list/stat>, 24. kolovoza 2020.

POPIS PRILOGA

Slika 1. Prikaz procesa stvaranja sveca	15
Slika 2. Sveti Marko Križevčanin	18
Slika 3. Sveti Leopold Mandić.....	18
Slika 4. Crkva sv. Eufemije u Rovinju	21
Slika 5. Prikaz lika blaženog Alojzija Stepinca	25
Slika 6. Prikaz osmrtnice blaženog Alojzija Stepinca.....	27
Slika 7. Prikaz lika blaženog Miroslava Bulešića	29
Slika 8. Grob Miroslava Bulešića u župnoj crkvi Navještenja Blažene Djevice Marije u Savičenti.....	32
Slika 9. Proces beatifikacije u Amfiteatru	32
Slika 10. Prikaz svetog Leopolda Bogdana Mandića.....	39
Slika 11. Prikaz Feste sv. Vlaha i procesije Za križen	52
Slika 12. Prikaz Eufrazijeve bazilike u Poreču	54
Slika 13. Prikaz katedrale svetog Jakova u Šibeniku	57

SAŽETAK

Kršćanstvo nekada i danas uvelike se razlikuje. Bit kršćanstva je vjerovanje u jednoga Boga kao i život po vjeri te evanđelju. Nakon utemeljenja kršćanstva stvorile su se različite konfesije te je svaka od njih odabrala kako će živjeti. Katolička vjera dopušta klanjanje Bogu, ali s druge strane vjernici mogu štovati blaženike i svece te tražiti zagovor kod Boga putem njih. Tijekom povijesti Katolička crkva prošla je kroz burna vremena. Bilo je tu zabrana, diskriminacije, mučenja i ubijanja. Kroz mučeništvo za svoju vjeru su nastali mnogi blaženici i sveci. To su osobe koje su živjele svoju vjeru, propovijedale je i na kraju za nju dale i svoje živote. Živjeli su u čistoći, poniznosti i iskrenosti te ušli u srce naroda i postali njegovi uzori. Kroz različite režime i različite vlasti na Hrvatskom tlu, ali i u svijetu, sveci su bili mučeni i ubijani jer se nisu željeli odreći Isusa Krista. Danas je stanje Katoličke crkve, vjere i vjernika mnogo bolje. Ljudi su slobodni da žive svoj život kako žele te da vjeruju u ono što žele bez da im itko nameta nešto ili im prijeti. Pa su tako i katolici slobodni živjeti po evanđelju i Božjoj riječi. Kršćanstvo je prisutno na hrvatskom tlu od sedmog stoljeća. U Hrvatskoj i na području Istarske županije ima mnogo svetaca i blaženika.

Svaki grad ima svog zaštitnika kojem se vjernici mole i kojega štiju. Kroz to vjerovanje i štovanje stvorila se tradicijska vrijednost te identitet hrvatskog naroda. Podignute su mnoge bazilike, crkve i samostani koji dan danas daju upečatljivu notu gradovima u kojima se nalaze. Uz katoličku vjeru došlo je i do različitih proslava, procesija i slično. Sve to stvorilo je vrlo bogatu kulturnu baštinu Hrvata, kako materijalnu tako i nematerijalnu. Danas je ta baština, uspostavljena na vjeri, svecima i blaženicima, upravo ono što ujedinjuje narod. Postali su uzor ljudima kako treba živjeti, povezali ih u njihovim različitostima te im dali slobodu. Sveci poput Leopolda Mandića te blaženici poput Miroslava Bulešića poznati su i štovani u čitavom svijetu. Fešte poput *Feste svetog Vlaha* (svetac zaštitnik grada Dubrovnika, ali i Vodnjana) i procesije poput *Za križen* čvrsto povezuju ljude diljem svijeta. Prisustvuju im i ljudi koji nisu katoličke vjeroispovijedi.

Za kraj može se reći kako vjera, blažene i svete osobe povezuju kulturnu baštinu, lokalno stanovništvo i hodočasnike, kao i ljude diljem svijeta, čuvajući tako kulturni identitet mnogih naroda.

Ključne riječi: kršćanstvo, vjera, sveci, blaženici, kulturna baština.

SUMMARY

Christianity of today differs very much from Christianity in the past. The essence of Christian religion is believing in one God as well as living by faith and the gospel. After the foundation of Christendom, different denominations were created and each of them chose its way of life. Catholic faith allows worship of God, as well as worship of the blessed and saints and pleading with God for believers. Throughout history, Catholic Church has gone through some turbulent periods. There were prohibitions, discrimination, torture and killings. Many blessed and saints arose by going through martyrdom for their faith. They were persons who lived for their faith, preached it, and eventually gave their lives for it. They lived in purity, humility and sincerity. Because of that they entered the hearts of people and became their paragons. Through different regimes and authorities on Croatian soil and all over the world, the saints were tortured and murdered because they had not wanted to abjure Jesus Christ. Today the position of the Catholic Church, faith itself and believers is much better. People are free to live their lives the way they want and to believe in what they want with no imposing or threatening of any kind. So Catholics are free to live by the gospel and by the Word of God. Christianity has been presented on Croatian territory since 7th century. There are many of the blessed and saints in Croatia and in Istrian County.

Every place has its patron to pray to and worship. Through this belief and worship, traditional values and identity of Croatian people were created. Many basilicas, churches and monasteries were built, which today give an impressive mark to the places where they are located. Due to Catholic faith there have been various celebrations and processions. All this together created a very rich cultural heritage of Croats, both tangible and intangible. Today, this heritage based on faith, saints and the blessed, is exactly what unites people. They have become models for living, connecting people in their differences and giving them freedom. Saints like Leopold Mandić and the blessed like Miroslav Bulešić are well known and respectable all over the world. Festivities like *The Festivity of Saint Blaise* (the saint patron of the town of Dubrovnik as well as of the town of Vodnjan) and processions like *Za Križen* make close link among people around the world. Even those who are not Catholic come to celebrate and take part in festivities of this kind.

In the end, it can be said that faith, the blessed and saints put together cultural heritage, local population and pilgrims, as well as people around the world, protecting cultural identity of many people.

Key words: Christianity, faith, saints, the blessed, cultural heritage

Sažetak pregledala: Jovanka Topalović-Vidas, prof. talijanskog i engleskog jezika